LAISVE
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Area Code 212
Tel. MIchigan 1-6887

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis
Dalyje Queens apskrities (N. Y.) $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje $1200
Jungtinėse Valstijose $9.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

PRICE 10c

No. 53 ★ ★ ★ ★ ★ ★ Antradienis, Liepos (July) 16, 1968 Ozone Park, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ Metai 56-ieji

KRISLAI

"Slaptoji apsauga"
Puikus sumanymas
Jau ėdamas
Išigandęs kandidatas
Dr. Spock ir jo kolegos

— Rašo **A. Bimba** —

Kai aną dieną nuo kulkos krito senatorius Robert Kennedy, mūsų valdžia patvarkė, kad ateityje **visi** kandidatai į prezidentus gaus slaptąją apsaugą. Ir šiandien demokratų ir republikonų kandidatai (Humphrey, McCarthy, Nixon, Rockefeller) visur lydimi skaitlingos ginkluotų detektyvų grupės.

Bet štai Komunistų Partija nominavo į prezidentus Mrs. Charlene Mitchell. Ar ir ji gaus panašią apsaugą?

Nebus tų baikų! Komunistų kandidatė negaus jokios apsaugos.

Tai kur čia lygybė prieš įstatymus? Kodėl tik kapitalistinių partijų kandidatams teikiama protekcija?

—:—

Paskelbta, kad įvairios taikos judėjimo grupės susitarė siųsti delegaciją į Paryžių, kur eina pasitarimai tarp Jungtiniu Valstijų ir Šiaurės Vietnamo.

Sumanymas labai geras. Už taiką ir prieš karą reikia kovoti visur ir visokiomis formomis.

Beje, senatorius Eugene McCarthy irgi buvo pasižadėjęs važiuoti į Paryžių su tokia misija. Bet vėliau, sakoma, gavo "šaltas kojas" ir nutarė vyriausybės nebeerzinti, kai Johnsonas griežtai užprotestavo prieš kišimąsi į jo "biznį." Kaip šis karas, taip jo baigimas, girdi, yra jo, pono prezidento, reikalas.

—:—

Nežinau, kaip ir kuo verčiasi Miamio Lietuvių Tautinis Klubas. Bet Chicagos menševiku dienraštyje (birž. 29 d.) Klubo pirmininkas Dr Siurbis jau gauna į kailį. Atrodo, kad jis nevisada pataiko į "veiksnių" ir "vaduotojų" muziką. Jis, matyt, nori savo protu gyventi.

Iš korespondencijos susidaro įspūdis, kad Dr. Siurbis yra nuteistas nuvertimui nuo pirmininko sosto.

—:—

Nors atrodo, kad Richard Nixonui baisiai sekasi rekrutuoti savo pasekėjus į republikonų partijos suvažiavimą, bet jis yra išsigandęs kandidatas. Tik taip išaiškinamas jo atsisakymas debatuoti su Rockefelleriu per televiziją ir radiją.

Daug lengviau manipuliuoti delegatus, kurie paskiriami partijos mašinos, negu laimėti vješuose debatuose argumentais plačiosios visuomenės dėmesį. Gub. Rockefelleris tokiais debatais Nixoną suvarytų į ožio ragą. Tai, matyt, žino ir pats Nixonas.

—:—

Keturi drąsūs ir puikūs vyrai teismo nubausti dviejų metų kalėjimu.

Iš keturių nuteistųjų žymiausias yra Dr. Benjamin Spock, autorius knygos "The Common Sense Book of Baby and Child Care," kurios jau parduota 21 milijonas egzempliorių ir kuri yra išversta į dvyliką kalbų. Kiti trys nubaustieji: Dvasininkas Coffin, Yale universiteto kapelionas, Michael Ferber, studentas, ir Mitchell Goodman, mokytojas.

Jų nuodėmė: jie priešingi Vietnamo karui ir militarizmui.

Reikia tikėtis, kad šiam teismo nuosprendžiui visoje šalyje kils audringi protestai ir privers teismą bausmę panaikinti.

—:—

Anglikonų bažnyčios (protestantiškos sektos) galva arkivyskupas Ramsey sako, kad su katalikų bažnyčia susikalbėti labai sunku. Ji reikalauja, kad katalikai, kurie tuokiasi su nekatalikais, šliūbą imtų katalikų bažnyčioje. Taip pat ir tokių šeimų vaikai turi būti krikštijami katalikų bažnyčioje ir auklėjami katalikų religijoje. O tokiam pažeminimui ir įžeidimui protestantai niekados nepasiduosią.

Darbo jėga siekia 80 milijonų

Washington. — Federalinis Darbo departamentas apskaičiuoja, kad šiuo metu Jungtinėse Valstijose darbo jėga siekia 80 milijonų žmonių. Prie šios darbo jėgos priskaitomi visi kurie dirba, ir tie kurie užregistruoti bedarbiais.

Rekordai rodo, kad šių metų birželio mėnesį dirbo 77,300,000 žmonių. Bedarbių eilėse buvo maždaug 3,600,000. Bet dar yra nemažai tokių, kurių bedarbių apdrauda išsibaigusi ir kurie, negalėdami darbo gauti, jau jo nebeieško. Tai daugiausia senesnio amžiaus bedarbiai. Daugiau kaip milijonas tokių nebeskaitomi bedarbiais ir prie dirbančiųjų jėgos taipgi nepriskaitomi.

Iš 80 milijonų darbininkų organizuotų į unijas tėra apie 18 milijonų. Nei vienoje šalyje tokio mažo organizuotų darbininkų nuošimčio nėra.

TSRS ir Egiptas susitarė veikti bendrai už taiką Vidurryčiuose

Maskva.— Tarybų Sąjungos vyriausybė ir Jungtinės Arabų Respublikos prezidentas Nasseris paskelbė bendrą pareiškimą, kuriame abi šalys sutinka kooperuoti arabų ir Izraelio konflikte.

Pareiškime taipgi nurodoma, kad Tarybų Sąjunga ir Jungtinė Arabų Respublika pageidauja taikingo politinio susitarimo Vidurryčių ginčuose, kad arabai ir Izraelis surastų bendrą kalbą taikai išlaikyti.

Pirmiausia Izraelis turėtų pasitraukti iš okupuotų arabų žemių. Tuomet susidarytų sąlygos taikintiems pasitarimams.

Lietuvos pramonė pirma laiko įvykdė pusmečio planą

Vilnius (Elta). — Tarybų Lietuvos pramonės darbuotojai, įsipareigoję pirma laiko įvykdyti trečiųjų penkmečio metų užduotis, trimis dienomis anksčiau baigė vykdyti produkcijos realizavimo ir daugumos gaminių rūšių išleidimo pirmojo pusmečio planą. Pirma laiko įvykdytos miniralinių trašų, elektros matavimo prietaisų, cemento, šiferio, popieriaus, kartono, visų rūšių audinių, viršutinio trikotažo, odinės avalynės, nenugriebto pieno produkcijos, konditerijos ir kitų gaminių gamybos šešių mėnesių užduotys.

Respublikoje plačiu mastu įmonės pervedamos į naują planavimo ir ekonominio skatinimo sistemą.

Naują tvarką įvedė per šį pusmetį daugelis gamyklų ir fabrikų, kurie pirmiau tos sistemos nebuvo įsisavinę.

Komunistų kandidatės policija nesaugos

Washington. — Slaptoji policija gavo valdžios nurodymus, kad nesaugotų Komunistų partijos kandidatės prezidento vietai Charlene Mitchell, kuomet ji saugo kitus prezidentinius kandidatus.

Po to, kai demokratų prezidentinis kandidatas Robertas Kennedis buvo užmuštas, buvo išleistas įstatymas slaptajai policijai saugoti prezidentinius kandidatus.

Bombos sprogo 4 viet.

New Yorke kas nors padėjo bombas liepos 4 d. trijuose turistiniuose pastatuose, o vieną bombą prie Kubos delegacijos pastato. Sprogusios bombos padarė nemažai nuostolių, bet žmonių nesužeidė.

Manoma, kad tai bus iš Kubos pabėgėlio ar pabėgėlių darbas, kadangi bombos buvo padėtos tose įstaigose, kurios kooperuoja suKuba.

Namų padegimai pakilo 20 procentų

New Yorke namų padeginėjimai pakilo 20 procentų, sako gaisragesių komisionierius Lowery.

Daugelis atsisako pasilikti militarinėje tarnyboje

Washington. — Gynybos departamentas paskelbė, kad praeituose metuose žymiai sumažėjo skaičius tokių, kurie atitarnavę militarinę tarnybą vėl sutiktų toliau pasilikti tose pačiose pareigose.

Pirmiau apie 65 procentai atitarnavusių pasilikdavo armijoje tarnauti toliau. O 1967 metais pasiliko tik apie 31 proc. Pasilikusių negrų nuošimtis nupuolė net iki 10 proc.

Vyriausią tam priežastis, žinoma, karas Vietname.

Prez. de Gaulle pasiskyrė savo artimą draugą nauju premjeru

Paryžius.—Prez. de Gaulle paskyrė premjeru Maurice Couve de Murville, pirmiau buvusį finansų ir užsienio reikalų ministrą, artimą de Gaulle draugą.

Pastumdamas į šalį premjerą Pompidou, prezid. de Gaulle jį "apvainikavo", kaip Pracūzijos didvyrį, mokėjusį pergyventi didžiąją krizę, streikus, studentų demonstracijas ir rinkimuose daug laimėjusį. Nepaisant tų pagyrų, Ponpidou esąs smarkiai ant de Gaulle užsirustinęs ir nenoromis savo kabineto rezignaciją prezidentui pridavęs.

Naujasis premjeras perima vadovybę, kuomet Pracūzija pergyvena finansinę ir ekonominę krizę. Bet jis tikisi, su artima prezidento kooperacija, visus sunkumus išgyventi.

Iš LDS 18-ojo Seimo

LDS prez. R. Janulis

Liepos 12 ir 13 dienomis Worcesteryje įvykęs Lietuvių Darbininkų 18-asis seimas buvo vienas iš gražiausių ir konstruktyviškiausių. Smulkiau apie jo eigą bus kalbama vėliau. Čionai norisi tik trumpai ir greitomis vienu kitu seimo reikalu pakalbėti.

Šios dienos "Laisvėje" randate LDS sekretoriaus pranešimą seimui. Paskaitę jį gerai susipažinsite su dabartine LDS padėtimi, kuri, galiu pasakyti, yra gera, tvirta. Kitų viršininkų pranešimai bus atspausdinti organizacijos organe "Tiesoje." Iš jų daugiau sužinosite LDS reikalus.

Džiugu, kad dabartiniu laiku LDS viduje nėra jokių pasidalijimų, nėra jokių tarpusavinių ginčų. Tiek centre, tiek visoje organizacijoje, bendrai paėmus, vieš patauja tikrai fraternališkas susiklausymas ir bendradarbiavimas. Tokia dvasia ryškiausiai atsispindėjo ir šiame seime.

Visų dėmesys buvo nukreiptas į vieną tašką, būtent, kaip toliau sustiprinti organizaciją, kaip įtraukti į ją čia gimusius ir augusius žmones, ir kaip suveiklinti, kuopose įtraukti į vadovybę dabar priklausančius jaunuosius žmones. Šeštadieni visa pirmoji sesija buvo pašvęsta šio klausimo apdiskusavimui. Diskusijos buvo idomios, svarbios, konstruktyviškos. Delegatai parsiveš į kolonijas gerų patarimu ir naujų minčių.

Seimui gerai pirmininkavo senas judėjimo veteranas Jonas Mažukna iš Pittsburgho, o jam padėjo vicepirmininkė čikagietė Julia Urmonienė.

Tačiau net šiame trumpame pranešime negalima praeiti nepastebėjus ir tam tikro trūkumėlio. Seimas, man atrodo, turėjo būti gerokai skaitlingesnis. Kuopų išrinktu delegatų buvo tik apie 50, o buvo, kiek suprantu, tikėtasi daugiau. Net sunku suprasti, kodėl nesirūpino prisiusti delegatu tokios kolonijos kaip Detroitas ir Philadelphia. Taip pat galėjo būai didesnė proporcija čia gimusių ir augusių delegatų. Jų buvo, bet nepakankamai. Pav., sunku net suprasti, kodėl Chicagos kuopos nepasistengė vieną kitą iš antrosios ar trečiosios kartos LDS veikėju prisiųsti.

Seimas, kaip jau yra priimta, ivesdino neseniai referendumu išrinkta naują LDS Centro Valdybą, kuri, man atrodo, labai gera, nes susideda iš veiklių, talentingų žmonių. Štai jos sąstatas:

Richard Janulis, prezidentas
Helen Ješkevičiūtė, 1-moji viceprezidentė
Elizabeth Galore, 2-oji roji viceprezidentė
Jonas Siurba, sekretorius
Juozas Weiss, iždininkas
Dr. Peter Gustaitis, daktaras kvotėjas
Iždo globėjai:
Jonas Grybas
Amelija Juškevičienė
Valys Bunkus **Rep.**

Dr. Spock ir trys kiti nubausti kalėjimu

Boston. — Teisėjas Francis J. W. Ford paskyrė po du metus kalėjimo dr. Benjaminui Spockui, Yale universiteto kapelionui kunigui William Sloane Coffin, mokytojui Mitchell I. Goodman ir Harvardo universiteto studentui Michael K. Ferber.

Be to, pirmieji trys nubausti pasimokėti po $5,000 o Ferber — $1,000. Jie apkaltinti kurstyme jaunuolių neiti į Vietnamo karą, nesiregistruoti militarinei tarnybai.

Visi keturi apeliavo į aukštesnį teismą, tuomet buvo paleisti po užstatu.

Tuo metu, kai jie buvo teismabutyje, gatvėje demonstravo šimtai jų pritarėjų, reikalaudami baigti karą Vietname.

Hanojus. — Šiaurės Vietnamo valdžia praneša, kad jau užmegsti diplomatiniai ryšiai su Irako respublika.

Jaunuolių demonstracija virto muštynėmis su policija

New York. — Prie miesto rotušės susirinko daugiau kaip 2,000 jaunuolių bedarbių. Jie sudarė protesto demonstraciją. Reikalavo darbų ar kitokios jauniems bedarbiams paramos.

Kai policija bandė išskirstyti demonstraciją, tuomet ištiko muštynės. Policija panaudojo buožes. Supykę jaunuoliai sudaužė prie miesto rotušės 6 automobilius, leido akmenis ir bonkas į policiją.

Kautynėse 9 sužeisti, tarp jų buvo 4 policistai, apie tuziną areštavo.

Demonstracija paveikė majorą Lindsay Jaunuolių bedarbių reikalams jis paskyrė 5 milijonus dolerių.

Anglijos Konservatorių Partija pešasi rasių klausimu

Londonas. — Po aštrių debatų 182 prieš 44 parlamente nubalsavo užgirti vyriausybės siūlomą bilių, kuris reikalauja baigti rasinę diskriminaciją butuose ir darbuose.

Konservatorių Partijos atstovai balsavimuose pasidalino ir gana smarkiai apsipešė. Vieni jų rėmė bilių, kiti smarkiai priešinosi. Pasidalinimas dabar persinešė į visą partiją.

Mirė novelistas Fisher

Twin Falls, Idaho. — Pagarsėjęs novelistas Vardis Fisher mirė sulaukęs 73 metus amžiaus.

Teisininkai svarsto karą Vietname

Grenobilis, Pracūzija (Tass). — Daugiau kaip 150 įžymių teisininkų iš 37 pasaulio šalių dalyvauja čia prasidėjusioje tarptautinėje konferencijoje, kuri apsvarstys tarptautines-teisines problemas, kylančias ryšium su nesiliaujančia JAV agresija Vietname.

Konferencija apsvarstys šiuos klausimus: Amerikos agresija tarptautinės teisės požiūriu ir Vietnamo liaudies kova savo pagrindinėms teisėms ginti: Pietų Vietnamo liaudies apsisprendimas naujos Nacionalinio išsivadavimo fronto programos požiūriu; metodai, kuriuos taiko agresyvios jėgos, pažeisdamos tarptautinę teisę; teisiniai atsisakymo dalyvauti agresyviame kare pagrindai.

Užmušė gubernatorių

Manila, Filipinai. — Tarlac provincijos gubernatorius N. Feliciano buvo mirtinai peršautas. Šovikas nesuimtas.

Paskirtas 3-ias negras generolas

Washhington. — Prezid. Johnsonas suteikė generolo laipsnį kapitonui F. C. Davison, 199 pėstininkų brigados komandieriui Pietų Vietname.

Tai bus trečias negras generolas jungtinių Valstijų istorijoje.

Mirė Vyt. Zablackas

Pirmadienio rytą skambino į "Laisvės" raštinę Adelė Pakalniškienė iš St. Petersburg, Fla., kad mirė jos brolis Vytautas. Mirė nuo širdies smūgio liepos 14 d. Amžiaus buvo 53 m. Gyveno Spring Valley, Calif.

Velionis per ilgą laiką gyveno Brooklyne. Paliko nuliūdime žmoną Natalija, motiną A. Puišis ir seserį Adelę. Plačiau apie velionį bus pranešta kitose laidose.

Clifford lekia Vietnaman

Washington. — Gynybos sekretorius Clifford išsiskubino Pietų Vietnaman sustiprinti jėgas kovai prieš partizanus.

LAISVE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.
Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	$9.00	Canada, Lat. Amer., per year,	$10.00
United States, per 6 months	5.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	$5.50
Queens Co., per year	$10.00	Foreign countries, per year,	$12.00
Queens Co., per six months	$5.50	Foreign countries, 6 months,	$6.50

Didžiosios amerikinės problemos

Prieš kelias dienas New Yorke įvykusi nepaprastoji Amerikos Komunistų Partijos konvencija keturias dienas rimtai svarstė visą eilę didžiulių problemų, kurios tampriai siejasi su šių dienų įvykiais. Jau rašėme, kad konvencija nominavo savo kandidatus į prezidentus ir viceprezidentus. Visiškai naujas Amerikos scenoje reiškinys: **į prezidentus nominuota moteriškė.** Iki šiol jokia partija nebuvo suteikus moterims tokios aukštos garbės.

Konvencijoje visose diskusijose buvo keliamas Vietnamo karo klausimas ir kova už taiką. Šiuo klausimu komunistų nusistatymas jau seniai žinomas. Jie reikalauja karą tuojau nutraukti ir palikti Vietnamo žmonėms išspręsti savo likimą. Bet suvažiavime daugiausia dėmesio buvo kreipiama į išvystymą prieškarinio judėjimo taip, kad į jį įsitrauktų milijonai ir milijonai žmonių, o pirmoje vietoje darbininkai iš fabrikų ir įmonių. Plačiai buvo apsistota ties klausimu, kaip į prieškarinį judėjimą įtraukti organizuotų darbininkų mases. Kol kas prezidento Johnsono karą veikliai remia beveik visų didžiųjų darbo unijų vadovybė. Kaip darbo unijas laimėti kovai už taiką?

Ypatingą dėmesį suvažiavimas atkreipė į sudarymą ir išvystymą apvienytos kovos prieš militaristų ir monopolijų kombinuotę, kuri šiandien valdo Ameriką ir veda agresijas užsienyje. Vėliausia ir barbariškiausia tos militaristų ir monopolijų sąjungos agresija yra šis Vietnamo karas.

Prieita išvados, kad kovai prieš monopolijų viešpatavimą jau yra platus pagrindas. Liaudyje nepasitenkinimas republikonais ir demokratais, kurie šoka pagal tų monopolijų ir militaristų muziką, jau labai gilus. Antimonopolinių jėgų koalicija turėtų būti liaudies partijos formoje. Šie prezidentiniai rinkimai gali duoti tokios partijos gimimui pradžią. Komunistai tam karštai pritaria ir liaudies partijos idėją nuoširdžiai remia.

Bet iš pranešimų matome, kad gal daugiausia laiko ir energijos komunistų suvažiavimas paskyrė juodųjų žmonių išsivadavimo judėjimui. Kad tai bene vyriausia ir svarbiausia šių dienų Amerikoje problema, nėra reikalo aiškinti. Tai kiekvienam rimtai galvojančiam žmogui aišku. Dvidešimt du milijonai juodųjų amerikiečių (negrų) griežtai atsisako būti antrosios klasės amerikiečiais ir gyventi "po senovei".

Bet ir čia iškyla du klausimai, būtent tuojautinių poreikių ir galutinio juodųjų žmonių išsilaisvinimo klausimai. Pačiuose negruose nėra vienos nuomonės. Kaip žinia, beveik visose jų organizacijose eina ginčai ir pasidalijimai, o kai kur ir susiskaldymai.

Komunistai savo programoje ir rinkiminėje platformoje nedvejojančiai pasisako už juodųjų žmonių greituosius reikalavimus pagerinti jų būklę ir taip pat už siekimą pilno išsivadavimo, kuris, anot jų, bus pilnai pasiektas tiktai šią kapitalistinę santvarką pakeitus socialistine santvarka. Jie ne tik pilnutinai užgiria visas juodųjų žmonių kovas už būklės pagerinimą ir išsilaisvinimą, bet pasižada ir patys aktyviškai tose kovose dalyvauti. Kad pasižadėjimas nebūtų tik žodžiais ir tuščias, jie, kaip žinia, savo kandidatu į prezidentus nominavo negrę veikėją Mrs. Charlene Mitchell.

Šis neeilinis Komunistų Partijos suvažiavimas pagrindiniai buvo sušauktas apsvarstymui ir priėmimui naujos programos. Centro komitetas suvažiavimui pristatė atspausdintą antrąją programos draftą, kuriame plačiausiai nušviečiamas Amerikai kelias į naują, laisvą ir šviesų rytojų po socializmo vėliava. Deja, dar kartą, po plačių aptarimų ir diskusijų, galutinis programos priėmimas vėl atidėtas tolimesniam laikui, bent jau dar iki reguliariosios konvencijos, kuri įvyks 1969 metų balandžio mėnesį. Suvažiavimas, matyt, priėjo išvados, kad programos draftas dar reikalingas diskusijų, paryškinimų, pataisymų ir papildymų.

Lietuvos pasiuntiniai į pasaulinį festivalį

Vidurvasarį Vitošo kalno papėdėje suskambės mūsų planetos tautų dainos. Bulgarijos sostinė šiemet tampa 1X Pasaulinio jaunimo ir studentų festivalio miestu. Lietuvos jaunimas irgi siunčia savo pasiuntinius. Jau žinoma, kas vyks Sofijon. Tai Vilniaus pučiamųjų orkestras 'Trimtas', vadovaujamas R. Balčiūno, 'Lietuvos" ansamblio birbynininkų kvintetas (vadovas—P. Budrius) ir Valstybinės konservatorijos diplomantė, dainininkė Giedrė Kaukaitė. Birbynininkai ir Giedrė Kaukaitė dalyvaus ir festivalio atlikėjų konkurse. Pasaulio jaunimo ir studentų šventėje dalyvaus ir buvusi vilnietė Džilda Mažeikaitė.

Tuksono Sičio gaisrininkai (Teksasas) neseniai atsistatidino. Priežastis: nuo 1902 metų mieste nebuvo nė vieno gaisro.

KAS KĄ RAŠO IR SAKO

KOMEDIJANTŲ SAPALIOJIMAI

Aną dieną mūsų New Yorke įvyko dar vienas komedijantų iš "Pavergtųjų Europos tautų" susirinkimas aptarimui Baltijos valstybių likimo. Jame buvę prišnekėta labai "gražių" dalykų, Tarp jų buvęs ir komunizmo likimas apspręstas. Visi dalyviai prieję vienos labai didelės ir neapsakomai džiugios išvados, kad "tai, ką iš tikrųjų dabar matome, yra totalinės komunistinės santvarkos sutrikimas, tai santvarkai pamatus sukūrusios ideologijos puvimas. Tai dingimas tikėjimo, jog toji ideologija buvusi ateities banga. Dingimas tikėjimo, kurio dėka komunistai pajėgė pasiekti savo ligšiolinius laimėjimus."

Ir štai tame buvusios sudėtos visos latvių, estų ir lietuvių pabėgėlių "veiksnių" ir "vaduotojų" viltys, kad šitas "komunizmo rūdijimas" pasieksiąs ir Baltijos kraštus, viena kurių yra mūsų gražioji Lietuva. Ir tada būsiąs galas visai tarybinei santvarkai.

Šių komedijantų iš "Pavergtųjų Europos Tautų" tarpe randame ir mūsų poną Sidzikauską. Ir jis, aišku, po minėta išvada pasirašė.

Bet ar šitie galvočiai pagalvojo, kad jie čia nieko naujo nesurado ir neiškepė? Daug, daug už juos gudresni buržuaziniai reakciininkai šitokiomis viltimis save ramina nuo pat 1917 m. didžiosios socialistinės spalio revoliucijos. Pav. mūsų Amerikoj lietuviškojo menševizmo pranašas nebūtų turėjęs nė tikslo gyventi, jeigu kas nors iš jo būtų tuoj po spalio revoliucijos tą viltį atėmęs.

Sidzikauskas ir kiti komedijantai nepagalvojo nei apie savo samprotavimo logiką. Kaip gali žmonės nebetikėti arba nebepasitikėti ta ideologija, kurios dėka jie pasiekė tokius milžiniškus laimėjimus? Ideologija eina velniop tik tada, kada ji žmonėms neša tik nelaimes.

TAI KODĖLGI PRANCŪZIJOS KAIRIEJI PRALAIMĖJO?

Neseniai įvykę Prancūzijos parlamentiniai rinkimai, kaip žinia, sudavė skaudų smūgį komunistams ir kitoms kairiosioms grupėms. Priežasčių buvo daug, ir dabar visaip jos aiškinamos bei suprantamos.

Antai taip Vilniaus "Tiesoje" (liepos 3 d.) tas reiškinys apibūdinamas:

Ir štai rinkiminė kampanija Prancūzijoje pasibaigė, rezultatai žinomi. Suprantama, jau po pirmojo rinkimų rato niekam nekėlė abejonių, kad didžiąją daugumą nacionaliniame susirinkime sudarys "Sąjungos respublikai ginti" deputatai (tai de Golio partijos atstovai ir jų sąjungininkai). Politinis gyvenimas šalyje pakrypo į dešiniąją pusę. Kokios to priežastys? Pagrindinė ir lemiama — nežabota antikomunistinė kampanija, kurią išvystė "Sąjunga respublikai ginti." Apie ją štai kaip rašė "New York Times": "antikomunistinis kryžiaus žygis, kurį surengė premjeras Pompidu, yra lemiamą sąlyga, užtikrinti vyriausybei 10 milijonų balsų."

Šantažuodama pilietiniu karu, baugindama anarchija, vyriausybė pajėgė ne tiktai suvienyti visas dešiniąsias, reakcines jėgas ir fašistinius elementus — oasininkus, bet dargi paveikė "vidutiniuosius sluoksnius," kurie išsigandę atidavė balsą už "tvarką," "stabilumą." To neslepia ir "Sąjungos respublikai ginti" vadovai. Pats de Golis sąjungą pavadino "baimės partija." Negalime neatsižvelgti ir į psichologinį faktorių. Kiti rinkėjai, atidavę savo balsus už "Sąjungą respublikai ginti," reiškė asmenines simpatijas generolui de Goliui, jo užsienio politikai, visiškai negalvodami remti antikomunistinę kampaniją, kurią išvystė valdančioji partija.

Neigiamą vaidmenį taip pat suvaidino įvairios kairuoliškos grupuotės, kuris savo veiksmais padėjo valdantiesiems sluoksniams išvystyti bauginimo kampaniją.

Savo vaidmenį atliko ir labai neteisinga rinkimų sistema.

KANADOS ŽMONIŲ SVARBUS ATSAKYMAS REAKCININKAMS

Pažangiųjų kanadiečių lietuvių "Liaudies balsas" labai entuziastiškai kalba apie neseniai praėjusius parlamentinius rinkimus ir liberalų partijos laimėjimus. Laikraštis, tarp kitko, sako:

Praėjusią savaitę antradienį Kanados žmonės tarė savo žodį. Jie pasakė, kad jie nori vienos Kanados; kad jie nenori specialaus statuso Kvebekui. Ir aiškiausiai tą išreiškė patys Kvebeko gyventojai. Liberalų lyderis Trudeau tvirčiausiai stovėjo už vieną Kanadą, už vieną tautą, prieš specialų statusą Kvebekui. Konservatai ir NDP taikstėsi prie tų prancūzų, kurie stovėjo už specialų statusą Kvebekui. Kvebekiečiai atidavė balsus už liberalus, pirmoj vietoj, o antroj — už kreditistus, kurie taip pat yra prieš separatizmą.

Išskyrus rytines provincijas, Kanados žmonės išreiškė pasitikėjimą liberalais su premjeru Trudeau priešakyje. Tai buvo tuo pačiu sykiu atsakymas guzenkoms, birčistams ir kitiems reakcionieriams, kurie norėjo atbauginti žmones nuo Trudeau ir jo šalininkų su komunistiniu baubu.

Liberalams laimėjus didžiumą atstovų, reikia tikėtis stabilizacijos. Kanadoj per eilę metų parlamentas negalėjo tinkamai veikti dėl to, kad nei viena partija neturėjo daugumos ir nebuvo galima sudaryti koaliciją. Tiesa, buvo buvo daug kas įvykdyta, bet labai sunkiai. Dėl to ir rinkimai vyko dažnai.

ŠAUNUS LIETUVOS, ESTIJOS IR LATVIJOS BENDRADARBIAVIMAS

Vilniaus "Tiesoje" (liepos 6 d.) skaitome:

Daug bendrų reikalų turi trijų Pabaltijo respublikų liaudies kūrybos, meno saviveiklos sričių darbuotojai. Keičiantis patyrimu, perimant ir toliau ugdant tradicijas, turėjo Estijos, Latvijos ir Lietuvos respublikinės dainų šventės, kurios jau žinomos toli už mūsų šalies ribų. Sutelktomis jėgomis rengimai trijų respublikų meno saviveiklos kolektyvų sąskrydžiai, jungtiniai koncertai, pramoginių šokių konkursai, liaudies dailės parodos. Štai ir šiuo metu vaizdingose senųjų Trakų apylinkėse įsikūrusi Pabaltijo savivejiklinių tapytojų stovyklaseminaras, kuriame, vadovaujami patyrusių dailininkų, mėgėjai ruoš darbus būsimosioms parodoms. Į Kretingoje prasidedančius mėnesio trukmės tradicinius mūsų respublikos liaudies šokių kolektyvų vadovų kursas iš kaimyninių Pabaltijos respublikų taip pat atvyks grupė choreografų.

Kiekvieneriais metais, pasibaigus atkytvaus meno saviveiklos kolektyvų darbo sezonui, pasidalyti sukaupta patirtimi, apsvarstyti bendrus būsimųjų metų reikalus susirenka Estijos ir Latvijos Respublikinių liaudies kūrybos namų bei Lietuvos Liaudies meno rūmų kūrybiniai darbuotojai. Septintasis liaudies meno ir meno saviveiklos darbo vadovų kūrybinis seminaras šiandien prasideda Vilniuje. Pagrindinis dienotvarkės klausimas — pasiruošimas respublikinėms dainų šventėms ir kitiems masiniams meno renginiams, skirtiems V. Lenino gimimo 100-osioms metinėms.

Seminaro dalyviai taip pat susipažins su Klaipėdos meno saviveikla, respublikoj pirmaujančio Trakų rajono meno saviveiklos kolektyvų darbu, aplankys šiuo metu mūsų respublikoje veikiančias liaudies dailės parodas, muziejus, susitiks su respublikos kūrybinių darbuotojų sąjungų vadovais.

Kasmet gimsta beveik 2 milijonai dramblių ir tiek pat stimpa. Ilgai nepavyko surasti nė vieno dramblio skeleto. Pasirodo, dramblys, pajutęs, kad artėja mirtis, ateina prie artimiausios upės ar ežero. Mirdamas įbrenda į vandenį, nuskęsta ir dingsta dumble.

Saulėlydis prie Baltijos ties Palanga. B. Aleknavičiaus nuotrauka

NAUJOS KNYGOS

Knyga apie rašytojų rūpesčius

Godžiai perskaičiau 1967 metais Lietuvoje išleistą vidutinio storio J. Tornau knygą "Romano autoriaus rūpesčiai." Man atrodo, kad pavadinimas nėra labai tikslus. Kodėl tik romano autoriaus, o ne rašytojo abelnai? Argi ne tais pačiais principais, kurie šioje knygoje dėstomi, lukštenami ir apibūdinmai, daugiau ar mažiau turėtų vadovautis arba jų prisilaikyti kiekvienas rašytojas, "kepdamas" kiekvieną savo kūrinį? Kokia novelė, kokia apysaka gali apsieti be formos, be turinio, be kompozicijos, paliau, be idėjos, be tikslo? Ko vertas kūrinys, kuris nesiskaito jau bent su kai kuriais šių principų? Tai visa didžiausia rūpestimi yra arba bent jau turėtų būti kiekvieno, kuris pretenduoja į tą aukštą, prakilnų ir garbingą rašytojo vardą arba titulą.

Kaip ten nebūtų, J. Tornau šį puikų veikalą parašė ne be gilaus apmąstymo ir ne be didžiulės patirties. Kelerius metus jis buvo susirišęs su grožinės literatūros leidykla, irtodėl yra gerai susipažinęs, su, kaip jis pats "Pratarmėje" sako, "gamybine praktika," "turėjo progos stebėti daugelio kūrinių pirmuosius žingsnius." Jam teko susidurti ir "persiimti" su daugeliu rašytojų, kurių darbai turėdavo pereiti per jo šerengą. Todėl jo pastabos, atrodo, vertos susilaukti, ir, tikiu, jau yra susilaukusios, visų rašytojų ir didžiausio dėmesio.

Daugiausia dėmesio J. Tornau kreipia į romano kompoziciją. O romano, arba bet kokio ko nors verto kūrinio, kompozicija "nėra vien autoriaus intuicijos sritis, kaip neretai tariama. Kiekvieno kūrinio, o tuo labiau platesnės apimties veikalo — romano — kompozicija pagrįsta tam tikrais principais."

"Kokie tie principai? Kaip jie atsiranda ir iš ko jie susidaro? Kokia jų prigimtis ir esmė? Kaip tie principai veikia visą kūrybinį autoriaus darbą? Kokie konkretūs kompoziciniai principai glūdi vienokioje ar kitokioje kūrinio dalyje ir jo visame pastate?"

Ir štai į šiuos klausimus J. Tornau ieško ir stengiasi surasti konkrečius atsakymus, peržvelgdamas visos eilės autorių darbus arba romanus. Čia jis supažindina mus su "rūpesčiais" tokių romano autorių, kaip A. Gudaitis-Guzevičius, J. Dovydaitis, I. Simonaitytė, A. Vienuolis, V. Mykolaitis-Putinas, Juozas Baltušis, A. Bieliauskas, K. Boruta, A. Venclova, Avyžius, H. Korsakienė, J. Marcinekvičius, A. Baltrūnas, Petras Cvirka, M. Sluckis, ir visos eilės kitų. O jie, tų rūpesčių turėjo visą kalną. nes be jų nebūtų mums davę tokių šedevrų, kokius davė. Ar manote, kad be rūpesčių, be naktų nemiegotų gimė "Parduotos vasaros," "Žemė maitintoja," "Sukilėliai," "Altorių šešėlyje," "Pušis, kuri juokėsi," "Tolimi keliai," "Pikčiurnienė," "Kalvio Ignoto teisybė" ir t. t.?

Kai autoriui pavyko atsakyti į jo paties "Pratarmėje" pastatytus klausimus, ne man spręsti. Aš tik tiek žinau, kad perskaitęs J. Tornau "Romano autoriaus rūpesčius," aš jau turiu gerokai geresnį supratimą apie rašytojų problemas, su kuriomis jiems tenka persiimti savo kūryboje. O jos iš tikrųjų yra didelės ir sunkios.

A. B. Salietis

LAIKRODŽIAI

Muša laikrodžiai.
Gaudžia varpai ir aikštės.
Aplink tave
Minutės brėžia ratus —
Mažas kasdienybės
orbitas.
Ir virpa ore sekundės —
Pilki lietaus lašai.
Muša laikrodžiai.
Kas tu—žuvis ar
paukštis
Ant pilko gatvių ir sienų
akmenio?
Teisė alsuoti ir kentėti,
Teisė juoktis ir
pasirinkti.
Muša laikrodžiai,
Muša laikrodžiai!
Ir gaudžia varpai ir
aikštės,
Sankryžų triukšme ir
savo tyloj —
Klausaisi,
Atmetusi nuo kaktos
Sulytus ir pilkus plaukus
Aplink tave
Apibrėžia ratą minutė —
Fosforinę orbitą.
Sugniaužtoj rankoj
Po pirštų galais
Raudona plaka sekundė —
Sūrus ir šiltas šaltinis...

Janina Degutytė

SAULĖLYDIS PRIE JŪROS

Saulė leidosi, leidosi
tolumoj.
Saule, saule! Man veidu
esi vienumoj.
Nepradinki šešėliuose —
neskubėk.
Slėpti vilnį įšėlusią
neskubėk.
Mano mėlyną pasaką
atiduok.
Saule, saule! Pavasariu
pamojuok.

Vytautas Mačiuika

Verti dėmesio ir kiti įrenginiai, padedantieji akliesiems kasdieniniame gyvenime. Vienas jų yra garsinis signalizatorius gatvių sankryžose. Jį galima pakabinti prie šviesoforo. Tam tikro tembro garsai praneša akliesiems, galima eiti ar ne.

J. RIMAITIS

BAISUS LAPAS IŠ NESENOS ISTORIJOS

(Pabaiga)

—Blogi, blogi jūsų reikaliukai, — vaikščiodamas po kambarį, bambėjo Ylius. — Be užsienio nelengva bus išsiversti.

—Reikia manyti, kad jūs padėsite?— klausiamai žiūrėdamazs į persirengusį kunigą, kalbėjo Jakštas.

—Padėtume, brolau, jeigu galėtume. Mes taip pat likome be ryšių. Bet išeitis yra.

—Kokia?

—Mes jau tarėmės šiuo klausimu. Aš, pavyzdžiui, siūlau paruošti memorandumą, per kurį, remiantis LTSR Konstitucija, pranešti, jog Lietuva išstoja iš TSR Sąjungos. Memorandumą pasiųsti į užsienį pavogus lėktuvą.

—O kas pasirašys šį memorandumą — paklausė Jakštas.

—Kas? Ogi mes patys.

—Kažin ar bus juridiniai teisinga, juk mūsų niekas nerinko, taip sakant, liaudžiai mes neatstovaujame, — abejojo Jakštas.

—Oi, koks tamsta naivus, pone, — Ylius uždėjo Jakštui ant peties kairę ranką. — Mes, na, tamstą išrinksime atstovu, ir viskas. Gal manai, kad tenai kas klausinės.

—Įdomus, bet labai abejotinas planas,—tebesilaikė savo Jakštas.

—Nė kiek neabejotinas. Memorandumas — mūsų išsigelbėjimas. Kai tik paklius į užsienį, bolševikų valdžia ištirps kaip sniegas. — tvirtino Ylius.

—O, galvojat, lėktuvą lengva bus paimti?

—Lengva ar nelengva o paimsime. Nepadės pinigai—padės ginklas,—traukdamas iš lagamino kažkokius popierius, pasakė Ylius—Geriau pakalbėkime apie štaba ir mūsų ryšius.

—Aš norėjau pakviesti dar vieną žmogu.—atsistojo Jakštas.

Po keleto minučių Jakštas grįžo su buvusiu karininku. Jam buvo atpasakota "idėja" dėl memorandumo ir lėktuvo. Karininkas palaikė Ylių.

Išsiskyręs su Jakštu, Ylius neskubėjo palikti Žemaitijos. Jis dar spėjo aplankyti Žemaičių Kalvarijos kunigus Žemaitį ir Misiūną, susitarė su jais dėl paramos gaujoms ir naujai organizuojamam štabui. Grįždamas jis vėl apsistojo Kaune, kur susitiko su vienuoliu Juozu Staninu-"Kardu" ir susitarė dėl ryšių palaikymo su Telšiais.

Paskutinės dienos

Ylius sėdėjo klebonijoje su buvusiu buržuazinės Lietuvos kariuomenės kapitonu Tauniu ir laukė atvykstant kitų banditu. Pagal susitarimą šiandien turėjo įvykti jo sulipdyto komiteto posėdis.

Sutemus atėjo Butkevičius, Pileckis, Pupelis ir buržuazinio karininko uniforma apsirengęs banditas, kuris pasivadino "Šernu." Trūko tiktai Bacevičiaus, kuris gyveno Marijampolėje.

—Bacevičiaus galime nelaukti.—Yliui pradėjus nerimauti, pasakė Butkevičius.—Aš girdėjau, kad jis areštuotas.

Banditų veidais perbėgo baimės šešėlis.

— Gal tada ir mums neapsimoka čia sėdėti. Geriau pereikime į bunkerį, — pasiūlė Pileckis.

Visi sutiko su šiuo pasiūlymu ir persikėlė į slėptuvę kuri buvo įrengta po durpių sandėliu, esančiu šalia klebonijos.

Šis posėdis skyrėsi nuo kitu neįprasta tyla. Banditai kalbėjo patyliukais, nebuvo nei naminės, nei garuojančių užkandžių, įprastu kituose posėdžiuose. Visiems nedavė ramybės žinia apie Bacevičiaus areštą, bet daugelis nenustojo vilties, kad tai tik gandas.

—Reikia patikrinti — pasakė Ylius, vis dar netikėdamas tuo. Kiti jam pritarė. Nuvykti į Marijampolę ir sužinoti, kur dingo Bacevičius pavedė Butkevičiui ir Tauniui.

Praėjo diena. Ylius nerimavo. Žinių iš Marijampolės nebuvo. Nei Taunys, nei Butkevičius negrįžo.

Nesibeldęs į kambarį įpuolė Pileckis.

—Bėkim, klebone! Bacevičių ir Kulboką suėmė. Taunys su Butkevičium tikriausiai taip pat įkliuvo.

Ylius atsikėlė nuo minkštos sofos, perėjo išilgai kambarį ir vėl atsisėdo.

—Ne,—pakėlęs galvą, pasakė Ylius.— Apie mane jis nieko nesužinos. Negaliu mesti pradėto darbo.

—Aš vis vien išeinu — pasuko į duris Pileckis.

—Eik. Apsiramins—vėl sugrįši. Eik su dievu, — peržegnojo klebonas buvusį hitlerinį policininką ir išlydėjo į priemenę.

Svajonė sužlugo

Kruvini pėdsakai vedė į kleboniją. Kunigą Antaną Ylių kartu su kitais gaujų vadeivomis tarybiniai saugumo organai, aktyviai remiant vietiniams gyventojams, sučiupo nusikaltimo vietoje. Prie klebonijos įrengtoje slėptuvėje buvo rasti kulkosvaidžiai, du automatai, 400 šovinių, dvi rašomos mašinėlės, rotatorius, radijo priimtuvas, mikrofonas, akumuliatoriai ir daug kitų reikmenų, kurie buvo naudojami žudymui ir antitarybinei agitacijai. Kita slėptuvė buvo įrengta Skardupių bažnyčioje po vargonais. o trečia—Yliaus buto rūsyje. Jose Ylius slėpė šovinius, medikamentus ir iš nužudytų tarybiniu žmonių atimtus vertingesnius daiktus bei pinigus.

Yliaus užmoiai atgaivinti nacionalistinių gaujų veiklą ir įkurti jas jungiantį centrą žlugo, kaip žlugo svajonės apie "memoranduma." kurio pagalba banditų saujelė prieš visos tautos nora galvojo atkurti buržuazinę valdžią Lietuvoje. Tarybiniai žmonės išvilko į dienos šviesą dar viena kunigiška sutana besidangstantį banditą, kuris dievo vardu organizavo žudynes ir plėšikavimą.

Belieka tik melstis

Lietuvos keliais skrieja ištaigingas autobusas. Keleiviai — Amerikos lietuviai, kurie buržuazinio režimo metais, spaudžiami nedarbo ir skurdo, išvyko iš gimtinės. Platūs gimtinės laukai jų akis džiugina brestančiais javais, sodais. Laukuose šimtai traktorių ir mašinų. Gyvenvietės pasipuošusios naujais gyvenamaisiais ir ūkiniais pastatais. Vietoj sulinkusių, šiaudiniais stogais bakužių išaugo gražūs namai, nedarbą, skurdą ir priespaudą išstūmė laimingas gyvenimas.

Ne. niekad šie žmonės nematė tokios gražios savo tėvynės. Kur tik besustoja autobusas, visur svečius sutinka stulbinančios naujienos. Kauno jūra, hidroelektrinė prie Nemuno, šimtai naujų fabrikų ir įmonių, daugiaaukščiais pastatais pasipuošę miestai ir rajono centrai, naujai atgimusi Klaipėda ir atjaunėjęs senelis Vilnius — viskas pasakoja apie teisingą lietuvių tautos kelią.

Ne, nebėra dabar kuo remtis Brizgiui ir jo kolegoms. Lietuvoje niekas nenori girdėti jų balso. Beliko tik melstis už Hitlerį ir prisiminti praėjusias dienas.

GEGUTĖ

Kaip miela visą vasarą ilgą
Klausytis gegutės šauksmų,
Skambių
Ir liūdnų!
Ir jei tau blakstienas ašaros vilgo,
Daros lengviau nuo tų
Jos raudų,
Taip graudžių.
Bet kodėl jai gamta išimtį vienai padarė,
Pagailėjo motinystės vargų,
Džiugių
Ir mielų,—
Paukščiai kiti ainius jos augina ir peri,
Ji guodžia širdis žmonių,
Prislėgtų,
Nuskriaustų.
Lakštingalos suokia savaitę, gal kitą,
Gegutė skardena daug dienų,
Ilgų
Ir giedrių;
Jos daina suaidės iš girios jau rytą,
Lig temstant skambės iš šilų,
Trakų
Ir miškų.
Jei prikiša būdą palaidą — bohemą,
Nors ji, tur būt, be kuodų,
Ilgų,
Suveltų,—
Bet jai prigimtis būt meno mylėtoja lėmė!
Su padėka klausom šauksmų
Jos liūdnų,
Bet mielų!

J. Šimonis

Ką žinome apie kraštą, kuris vadinamas Vilnija?

To krašto likimas ypatingas, nes jis susijęs su Lietuvos sostine Vilniumi.

Tas kraštas, kai kūrėsi nepriklausoma Lietuva, buvo jos laisvės kovų lopšys, bet tas kraštas 20 metų priklausė kitiems, žadindamas lietuvių skausmą ir susigrąžinimo viltį. O per tuos dvidešimt metų Lenkijos okupacinė valdžia visais būdais stengėsi sustiprinti jame gyvenančių lietuvių sulenkėjimą, kurį per kelis šimtmečius ugdė dvarai ir klebonijos. Tam kraštui teko ypač sunki dalia, nes jis, tiesiogiai ribodamasis su kitų tautų žemėmis, nuolat jautė besikėsinančias į lietuvybę įtakas. Todėl per šimtmečius susidarė tokia padėtis, kai tiesiog neįmanoma nubrėžti tiksliai etnografinę lietuvišką sieną — žiūrėk, dar toliau už Vilniaus į Vakarus, Kauno ar Ukmergės link rasi kaimų, kur žmonės save ištisai laiko lenkais, o iš kitos pusės į rytus nuo Vilniaus, apsupti lenkų ar baltarusių gyvenamų plotų, styro grynai lietuviški kaimai. Ir dar toliau nusitęsia mirgantys tarp slaviškų pavadinimų lietuviški vardai...

Ko negalima

Šiandienos realybė, išsiugdžiusi per amžius, neleidžia lietuviams pretenduoti į tas rytų vietas, kurios nešioja lietuviškus vardus, nes ten seniai negyvena lietuviai, kad ir kaip tai norėtume įrodyti. Juk užtenka vien to fakto, kad 1940 metais Lietuvai grįžusiose teritorijose gyvena net 250 tūkstančių žmonių, kurie laiko save lenkais. Žinoma, mes būdami dideliais patriotais, galime, kiek norime, įrodinėti, jog jie nutautinti lietuviai, bet kuo tai įrodysime — kraujo sudėtimi, kaukuolių konstrukcija ar tuo, jog prieš trejetą šimtų metų gyveno lietuviškai kalbantys žmonės?... Šitokius įrodinėjimus norėdami paversti patriotiniu veiksmu, visą Europą paverstume ištisinių konfliktų ir žudynių kontinentu... Tada galima kam nors užsinorėti ir Gedimino įkurtos Baltstogės...

Faktas yra tas, kad nuo 1940 m. žymi dalis vadinamojo Vilniaus krašto arba Vilnijos įeina į Lietuvos sudėtį ir toje teritorijoje galioja dabartinių lietuviškų įstaigų nustatyta tvarka. Ne tik už šios teritorijos nėra didesnių plotų, kuriuose būtų buvę bent tolimesnėje praeityje lietuviškai kalbama ar kuriama lietuviška kultūra, kurie būtų arčiau lietuviškų žemių, bet ir šioje pačioje Vilnijos teritorijoje pakanka vietų, kur lietuvybė seniai, labai seniai sudūlėjo... Tad, norint supažindinti su lietuviška Vilnija, tenka žvelgti į ją, kaip labai sudėtingą, istorijos suformuotą kraštą, kuriame susipynė įvairių tautų likimai.

Lenkų pretenzijos

Dabartinė Lietuvos valdžia tvirtina, jog Vilnius ir jo apylinkės yra būtina lietuvių krašto dalis. Tai pripažįsta ir dabartinė Lenkijos valdžia. Bet tuo pat metu negalima užmiršti, kad didysis lietuvių kultūros ir istorijos centras Vilnius su savo apylinkėmis yra brangus ir lenkams, nes čia tvirtus, neištrinamus pėdsakus paliko jų didieji žmonės — A. Mickevičius, J. Slovackis, S. Moniuška, L. Kondratovičius - Syrokomlia, A. Levelis ir kt. Tuo pat metų gudų emigrantai platina užsienyje žemėlapį, kur Baltarusijai be kompromisų skiriamas Vilnius, Švenčionys, Pabradė, Vievis,, Varėna, Druskininkai. Na, o rusai šiame krašte irgi sukūrė daug ką vertingo savajai kultūrai...

Suprantama, kad "panašūs pokštai" galimi todėl, jog istorija šiame krašte iš tikro visiškai sumaišė tautų ir kultūrų likimus. Tad nesunku suprasti, koks sunkus uždavinys teko lietuvių valdžiai, įsikūrusiai šio krašto teritorijoje. Todėl vargu ar įmanoma išvengti ginčytinų klausimų ir painių problemų, ką rodo ir "Kultūros barų" redakcijos organizuota diskusija (su ja supažindiname šiame numeryje—Red.). Svarbu, jog apie tas problemas kalbama, vadinas, galvojama ir apie jų sprendimą.

Vilnius — Lietuvos širdis

Neginčytina viena: jog Vilnijos ir visos Lietuvos širdis — Vilnius yra lietuviškesnis, negu bet kada buvo Lietuvos istorijoje. Tai, beje, įtikinančiai ir protingai parodyta "Tėviškės žiburiuose," kurių komentarų ištraukas skaičiau "Nemuno krašte." Na, arba imkime Trakus, kurių gyventojų absoliuti dauguma kadaise nekalbėjo lietuviškai — dabar čia garsėja lietuvių meno saviveikla. Druskininkuose, kuriuos labai mėgo lenkų diktatorius Pilsudskis ir jo vyriausybė, iki pokario metų ištisai kalbėta lenkiškai — dabar gi čia visa valdžia lietuvių rankose, jie čia sudaro inteligentiją, turi didelę vidurinę mokyklą, tvarko sanatorijas ir t. t.

Taip pasikeitė Vilnijos gyvenimas, atsidūrus kraštui Lietuvos teritorijoje...

Tačiau ir dabar jame lieka sudėtingų tautinio kultūrinio gyvenimo rūpesčių. Pavyzdžiui, ir B. Kviklys "Mūsų Lietuvos" I tome rašo, kad Eišiškių apskrityje, kurios dalis išeina į Lietuvos teritoriją, daugumą gyventojų sudaro nelietuviškai kalbantys.

Dzūkai ir Vilnija

Beje, Vilniuje tvirčiausiai lietuvybę išlaikė pietų dzūkai, gyvenantys Marcinkonių, Varėnos, Kabelių, Valkininkų, Druskininkų ir kt. apylinkėse, o taip pat Rytų Aukštaitijoje—Dūkšto, Turmanto, Mielagėnų, Ignalinos, Švenčionių, Tverečiaus ir kt. apylinkės — gyvenantys žmonės, kurie dar priskiriami prie šiaurės dzūkų. Todėl dalis šių žemių suaugo su visa Lietuva, tarytum niekad nebūtų buvę atsiskyrusios nuo jos. Tad mūsų suprantamos Vilnijos — tautų kryžkelės — teritorija tarytum susiaurėja. Iš kitos pusės Lietuvos geografai nevartoja Vilniaus krašto pavadinimo—jie žino "Rytų Lietuvą," kuriai priskiria visą Vilniją, o taip pat Merkinę, Vievį, Elektrėnus, Širvintas, Molėtus, Uteną, Anykščius, Zarasus, Kavarską, Troškūnus, Dusetus, Antalieptę. Beje, tą pat daro ir B. Kviklys.

Tuo tarpu Vilniaus, Trakų, Eišiškių ir Šalčininkų apylinkių gyventojai save laiko lenkais arba baltarusiais, nes jų senelių seneliai gimė lietuviškai nekalbančiose šeimose.

Tokia yra Vilnija.

Kas gi būdinga šio krašto, kuriam priskiriamos kadais ponų Lenkijai priklaususios teritorijos, geografijai?

Šiame krašte — Lietuvos sostinė Vilnius. Tačiau Vilnius yra vienintelis didesnis krašto miestas, nes daugiau čia nėra nė vieno, kur gyventų bent 10 tūkstančių. Mat, Vilnija — silpniausiai išvystytos pramonės sritis. Čia, Vilnijoje, senoji sostinė Trakai su garsiąja pilimi. Čia garsusis kurortas Druskininkai. Čia turistų "Meka" — Ignalina su nuostabaus grožio ežerų virtinėmis. Čia M. Čiurlionio gimtinė Varėna I su ja praaugusia, prie geležinkelio įsikūrusia Varėna II. Čia—senosios Eišiškės, garsieji Medininkai su restauruojama pilimi. Čia — lietuviškais kilimais garsėjantis Lentvaris. Čia Dūkštas, Nemenčinė, Pabradė, Šalčininkai, Marcinkonys, Rūdiškės, Maišiogala, Riešė, Paberžė, Tverečius, Mielagėnai, Kaltanėnai, Grigiškės ir kitos lietuvių krašto vietovės.

Jų irgi pretenzijos

Beje, mūsų emigracinė literatūra žymiai "išplečia" Vilniaus krašto plotus. Juose atsiranda ir dideli Baltarusijos miestai — Gardinas, turįs jau 100 tūkstančių gyventojų, Lyda su maždaug 40-čia tūkstančių žmonių.

Vilnijoje yra aukščiausios Lietuvos viršūnės Juozapynė (Medininkų aukštuma) ir Nevaišiai (Švenčionių aukštuma).

Čia — didžiausi Lietuvos ežerai: Drūkšiai su Dysna. Čia — puikiausių Aukštaitijos ežerynų dalis.

Per šį kraštą teka dalis Neries, beveik visas Merkys, visa Žeimena, Vilnelė.

Čia — garsioji Rūdninkų giria.

Šiame krašte — dideliu meno kūriniu visuotinai pripažintas G. Jokūbonio paminklas Pirčiupio motinai.

Toks yra nūdienis Vilnijos kraštas. Jam likimas nedavė turtingų, našių žemių, todėl palyginti su kitomis Lietuvos vietomis atsilikusi žemės ūkiu. Čia neišsivysčiusi pramonė, nes jis telkiasi tik Vilniuje ir jam priklausančioje Naujojoje Vilnioje, o Lentvaryje, Švenčionyse, Švenčionėliuose, Varėnoje tėra atskiros įmonės. Čia istorija sutrukdė spartų tautinės kultūros augimą, todėl dabartinės Lietuvos kultūros ir švietimo įstaigos turi daugiau, negu kitur, rūpesčių.

Bet Vilnija — brangus, mielas ir nuostabiai gražus Lietuvos kampas, todėl jo rūpesčiai turi būti artimi visiems lietuviams.

Geografijos mėgėjas iš Vilniaus

(Iš "Nemuno krašto")

Kauno marios. J. Juknevičiaus nuotrauka

100 METŲ LAIMĖS

Vieną saulėtą 1867 metų dieną Azerbaidžano gyventojai Balakišas Orudževas ir jaunutė Amina kėlė vestuves. Nuo tos dienos prabėgo šimtas metų. 119 metų Orudževas ir jo 115 metų žmona atšventė bendro gyvenimo šimtmetį. Tačiau šimtas laimingų santuokos metų net ilgaamžių žmonių šalyje ne taip dažnas dalykas.

Kvalifikacijos problemos

Austrijos skęstančiųjų gelbėjimo draugija padarė nelauktą atradimą. Draugijos metinėje ataskaitoje pranešama, kad 70% gelbėtojų nemoka plaukti.

Graikijos himnas ilgiausias pasaulyje: jis turi 158 posmus. Jordanijos himnas trumpiausias: — 4 žodžių.

LDS sekretoriaus J. Siurbos raportas LDS 18-tam Seimui

Gerbiami LDS 18-tojo Seimo Delegatai!

Tai jau antru kartu mūsų Susivienijimo Seimas įvyksta gražiajame Olympia Parke.

1956 metais čia įvyko LDS Dvyliktasis Seimas. Tuomet LDS veikėjai worcesteriečiai gražiai priėmė atvykusius delegatus. Su tokiu pat nuoširdumu ir draugiškumu jie pasitinka mus ir šiandien. Malonu čia mums seimavoti.

Tai jau iš eilės aštuonioliktasis LDS Seimas.

Greitai bėga metai po metų. Šiemet jau sueina 38 metai nuo Lietuvių Darbininkų Susivienijimo suorganizavimo. Tai nemažas metų skaičius.

Per tą lakotarpį įsirašė į LDS virš 16,000 žmonių.

Nuo LDS suorganizavimo iki šių metų gegužės 1 d. LDS narių mirė 3,783. Narių sirgo 17,793.

Per tą laikotarpį mūsų Susivienijimas taipgi atliko šalpomis daugiau kaip pustrečio milijono dolerių.

Per tą laikotarpį mūsų Susivienjiimas tapgi atliko daug svarbių ir gražių darbų apšvietos ir kultūros srityje. Nepamirškime, kad LDS, kaipo pažangi fraternalė organizacija, taipgi nemažai darbavosi ir bendrame Amerikos darbo žmonių judėjime už Socialės Apdraudos (Social Security) įvedimą ir už pravedimą kitų pagerinimų darbo žmonių gyvenime šioje turtingoje šalyje.

Aš manau, jog visi mes čia susirinkę norime, kad mūsų Susivienijimas dar per daugelį metų tęstų savo pažangų ir visiems nariams naudingą fraternalį darbą. Manau, jog to nori ir didelė dauguma LDS narių.

Bet ryšyje su tuo kyla klausimas: Ar LDS turi gerą ir tvirtą pagrindą gyvuoti ir veikti fraternalėje dirvoje dar per daugelį metų?

Taip, LDS turi didelę galimybę veikti dar per daugelį metų.

LDS turi stiprų finansinį pagrindą. Ir tik tas suteikia mūsų Susivienijimui galimybę dar ilgai gyvuoti ir tęsti savo darbą kaip apdraudos, pašalpos srityje, taip ir apšvietos ir kultūros srityje.

Dabar mums nereikia rūpintis finansiniu klausimu.

Bet jeigu mes norime, kad mūsų Susivienjimas tęstų savo visiems nariams naudingą darbą dar per daugelį metų, tai mes turime rimtai susirūpinti LDS organizaciniu klausmu.

Turiu pasakyti, kad dabartiniu laiku mūsų Susivienijimo organizacinė padėtis yra silpnoka.

Per eilę metų dauguma LDS kuopų nesidarbuoja naujų narių įrašyme. Bendrai kuopų veikla fraternalėje ir kultūrinėje srityje silpna. Nedaug narių dalyvauja kuopų susirinkimuose.

Daug ką pasako apie LDS organizacinę padėtį neseniai užsibaigęs LDS vajus įrašymui naujų narių.

Iš 118 kuopų vajuje dalyvavo tik 26 kuopos. Tik 34 vajininkai darbavosi.

Ir nors mažai kuopų dalyvavo vajuje ir mažai vapuikiai parodė, kad pasidarbavus galima gauti, galima mai nemažą skaičių narių, gavome 123 narius.

Ką tas parodo? Tas parodo, jog LDS turi plačią dirvą darbuotis ir gauti naujų jėgų, naujų narių. J. Neumann, J. Mockaitis, J. Sadnikas ir kiti vajininkai puikiai parodė, kad pasidarbavus galima gauti, galima įrašyti naujų narių į LDS.

Jeigu 92 kuopos, kurios nedalyvavo vajuje, būtų kiek nors pasidarbavusios, tai vajus būtų davęs žymiai geresnius rezultatus.

Dar vienas dalykas parodo mūsų kuopų organizacinį silpnumą. Tik 45 kuopos iš 118 kuopų dalyvavo praeituose LDS Valdybos rinkimuose. Tas parodo, jog dauguma LDS kuopų nesirūpina net tokias svarbias pareigas atlikti.

Šiame seime turime plačiai aptarti LDS organizacinę padėtį. Turime aptarti, kaip organizacinę padėtį pagerinti.

LDS turi gerą organizacinę struktūrą; turi nemažai kuopų su geru skaičiumi narių. Ko mums reikia, tai daugiau susirūpinti organizaciniu reikalu, daugiau pasidarbuoti. Reikia, kad bendrai daugiau mūsų kuopose darbuotųsi senesnio ir jaunesnio amžiaus nariai. Reikalinga visų LDS veikėjų, senesnių ir jaunesnių, didesnė kooperacija.

LDS turi virš pusantro tūkstančio jaunesnio amžiaus (čiagimių) narių. Dauguma kuopų turi jaunesnio amžiaus narių. Reikia dėti pastangas tuos jaunesnio amžiaus narius gauti į kuopų valdybas. Ir dabar daugelyje kuopų finansų sekretorių pareigas eina jaunesnio amžiaus (Amerikoje gimę) nariai. Turime dėti pastangas įtraukti daugiau jaunesnių narių į kuopų vadovybę, į kuopų viršininkų vietas. Įeidami į kuopų valdybas, jaunesnieji nariai pagyvintų kuopų veiklą. Kuopų susirinkimai galėtų būti vedami ir anglų kalba, jei taip būtų praktiškiau. Aišku, įsitraukę į kuopų veiklą, jaunesnieji nariai dėtų pastangas įrašyti į LDS savo draugus, savo pažįstamus, savo šeimos narius. Tokiu būdu kuopos sutvirtėtų, padidėtų narių skaičiumi.

Mūsų senesnieji veikėjai visose kuopose turėtų kviesti, turėtų nuolatos paraginti jaunesnius narius, kad jie užimtų senesniųjų veikėjų vietas kuopose. Gavus gerą kooperaciją iš jaunesnio amžiaus narių, mūsų Susivienijimas žymiai sustiprėtų organizaciniai.

Amerikoje yra šimtai tūkstančių antrosios ir trečiosios kartos lietuvių. Daugelis jų pataptų LDS nariais, jeigu jaunesnio amžiaus, Amerikoje gimę LDS veikėjai pakalbintų juos įsirašyti ir bendrai su jais veikti lietuvių fraternalėje organizacijoje.

Ryšyje su mūsų pastangomis gauti daugiau jaunesnio amžiaus narių į LDS veiklą, mes padidinome "Tiesos" anglišką skyrių. Kuomet A. Taraška aplankė savo maršrutu nemažą skaičių LDS kuopų, jis mums raportavo, jog daugelis jaunesnio amžiaus narių pageidauja, kad būtų padidintas "Tiesos" angliškas skyrius. Su gegužės mėnesio, 1967 metų, laida pradėjome leisti "Tiesos" anglišką skyrių dviejų puslapių. Klausimas buvo, ar mes turėsime pakankamai jėgų taip padidintą anglišką skyrių išleisti. Anne Yakstis, ilgametė LDS Centro darbuotoja, tuomet pareiškė, jog ji sutinka tą skyrių vesti-redaguoti, nors jeigu ir reikės žymiai daugiau padirbėti. Turiu priminti, jog Anne Yakstis redaguoja "Tiesos" anglišką skyrių nuo 1952 metų. Apart knygvedystės ir kitų svarbių raštinės darbų, ji įdeda nemažai rūpesčio ir darbo to skyriaus redagavimui.

Daugelis Amerikoj gimusių ir augusių lietuvių domisi Lietuva, nori daugiau susipažinti su savo tėvų, su savo senelių gimtuoju kraštu.

Atsižvelgiant į tai, LDS nusprendė išleisti knygos formoje rinktinius žymesniųjų Lietuvos poetų eilėraščius, kuriuos į anglų kalbą išvertė Frank Yakstis. Šią knygą duosime kaip dovaną jaunesnio amžiaus (angliškai kalbantiems) LDS veikėjams. Frank Yakstis per dvejus metus (1950-1952) redagavo "Tiesos" anglišką skyrių. Jis taipgi buvo ilgametis to skyriaus bendradarbis. Jis išvertė į anglų kalbą daugelio Lietuvos poetų eilėraščių. Nemažai jų tilpo "Tiesos" angliškame skyriuje.

Noriu tarti žodį kitą ir apie tai, kiek LDS išmoka savo nariams ir kiek dabartiniu laiku nariai sumoka duoklėmis į LDS centrą.

Turiu priminti, kad jau per eilę pastarųjų metų LDS centras kasmet išmoka daugiau pinigų nariams, negu gauna iš narių duoklėmis.

Štai 1966 ir 1967 metais LDS centras išmokėjo pomirtinėmis mirusių narių pašalpgaviams $172,502.94. Gi iš narių gavo per tuos dvejus metus duoklėmis į apdraudos (pomirtinės) fondą tik $117,429.15. Reiškia, per tuos dvejus metus LDS centras išmokėjo pomirtinėmis daugiau, negu gavo duoklėmis nuo narių.

Per tuos dvejus metus LDS centras išmokėjo nariams pašalpomis $46,930.05. Iš narių duoklėmis gavo į pašalpos skyrių tik $25,303.29. LDS centras išmokėjo pašalpomis $21,626.76 daugiau, negu nariai sumokėjo duoklėmis į pašalpos skyrių.

Bendrai 1966 ir 1967 metais LDS centras išmokėjo nariams ir jų pašalpgaviams net $76,700.55 daugiau, negu gavo nuo narių duoklėmis.

Apart to LDS dar duoda kasmet nariams dividendus ir taipgi primoka kuopų finansų sekretoriams už jų darbą.

Čia irgi LDS centras išmoka nemažą sumą.

Kaip gi LDS centras gali kasmet išmokėti nariams daugiau pinigų, negu gauna iš narių?

Atsakant į šį klausimą reikia pažymėti, jog per daugelį metų dedamos pastangos, kad gauti nuo narių pinigai būtų investuoti kaip galima ant didesnio procento.

Čia noriu priminti, kad 1966 ir 1967 metais ant intuotų pinigų procentais viso įplaukė $123,963.49.

Tas suteikia LDS centrui galimybę išmokėti daugiau pinigų nariams, negu centras gauna iš narių duoklėmis.

Kadangi per eilę pastarųjų metų LDS suteikia nariams nemažai lengvatų, tai LDS turtas labai mažai tepaauga. Pavydžiui, nuo gegužės 1 d., 1966 metų, iki gegužės 1 d., šių metų, LDS turtas paaugo tik $6,944.56.

Nuo to laiko, kai pradėjome duoti nariams dividendus, mokėti ant 30 procentų didesnę pašalpą ir primokėti kuopų finansų sekretoriams už darbą kuopose, tai tiems išmokėjimams iki šiol LDS išleido virš $100,000.00.

Aišku, jeigu LDS nebūtų davęs tų lengvatų nariams, tai dabar turėtų virš pusantro milijono dolerių turto. Dabar gi (su gegužės 1, 1968 m.) LDS turi turto $1,474,546.09.

Bet dabartiniu laiku mūsų Susivienijimui užtenka tokio turto. Tas turtas, kurį LDS turi, dabartiniu laiku yra pakankamas. Ir tas turtas šiuo laiku sudaro mūsų Susivienijimui tvirtą finansinį pagrindą.

Ko mums dabar reikia, tai kad visi LDS nariai daugiau dėmesio kreiptų į tai, kaip sustiprinti LDS organizacinį pagrindą, kad LDS galėtų veikti ir gyvuoti dar per daugelį metų.

Jei tik mes visi tuomi rimtai susirūpinsime, tai nugalėsime visas kliūtis ir žymiai sustiprinsime mūsų Susivienijimą organizaciniai. Ir tuomet mūsų Susivienijimas ne tik galės daug gražių darbų atlikti ir dar ilgai gyvuoti, bet taipgi, būdamas dar tvirtesniu, galės dar daugiau lengvatų suteikti savo nariams.

Taigi, darbuokimės LDS labui, mūsų visų gerovei!

FINANSINIS LDS STOVIS

Sekamas finansinis raportas padengia periodą nuo gegužės 1 d., 1966 m., iki gegužės 1 d., 1968 m.

Su gegužės 1 d., 1966 m., bankuose buvo	$97,943.24
Nuo to laiko įplaukė	424,124.56
Per tą laiką išmokėta ir investuota	416,546.82
Su gegužės 1 d., 1968 m., lieka bankuose	$105,520.98
Visas turtas iki gegužės 1 d., 1968	$1,474,546.09
Turtas buvo gegužės 1 d., 1966	1,467,601.53
Turtas paaugo ...	$6,944.56

Pomirtinių ir Pašalpų Išmokėjimai

Nuo gegužės 1 d., 1966 m., iki gegužės 1 d., 1968 m., mirė suaugusių skyriaus narių 286. Jų pašalpgaviams išmokėta viso $130,627.08.

Per šį laikotarpį sirgo 531 narys ir pašalpoms jiems išmokėta viso $45,125.18.

Per šį laikotarpį suteikta paramos 3 nariams, viso $140.27.

Kiek Išmokėta per 38 Metus

Nuo LDS suorganizavimo iki gegužės 1 d., 1968 m., narių mirė 3,783. Jų pašalpgaviams išmokėta pomirtinėmis viso $1,497,609.03.

Narių sirgo 17,793 ir jiems LDS išmokėjo pašalpomis $1,010,000.48.

Išmokėjimai Kuopų Sekretoriams

Jau beveik aštuoni metai, kaip LDS moka Kuopų finansų sekretoriams atlyginimą už jų darbą — po 50 centų nuo nario į metus.

Nuo 1961 metų iki šių metų gegužės 1 d. LDS išmokėjo kuopų finansų sekretoriams $14,850.75.

Dividendai Nariams

Su pradžia 1963 metų LDS pradėjo mokėti nariams dividendus duoklių užmokėjimo formoje.

Nuo to laiko iki šių metų gegužės 1 d. LDS išmokėjo nariams $45,980.57.

Kuopų Skaičius

Šiuo tarpu turime 118 kuopų, jų tarpe tris angliškai kalbančias. (Gana daug kuopų finansų sekretoriai yra čia gimę). Laike praeito seimo turėjome 123 kuopas.

Likvidavosi 5 kuopos.

Narių Skaičius

Su gegužės 1 d., 1966 m., LDS turėjo narių suaugusiųjų skyriuje 3946; vaikų skyriuje 292. Viso 4,238.

Su gegužės 1 d., 1968 m. turime narių suaugusiųjų skyriuje 3789; vaikų skyriuje 246. Viso 4035.

Reiškia, per tą laikotarpį narių skaičius sumažėjo 203 nariais.

J. SIURBA,
Sekretorius

Dainavos giriose

Šiandien mus vis labiau domina tos Lietuvos vietos, kurios turi savą nepakartojamą grožį, savo tradicijas, nuotaiką. Man rodos, mūsuose labai gyva žmogaus ir gamto giminystė. Kitąkart mieste tik susipažįsti su žmogumi, ir jau spėji, kad jis iš lygumų, žemaičių kalvų ar miškingų pietryčių.

Patekęs į nuostabų Lietuvos kraštą —Gudų girią ir vaikščiodamas po ją, visada galvoji, kad štai sutiksi ateinantį profesorių Ivanauską, kiek pakumpusį, žynio akimis tyrinėjantį paslaptingus girios gūdumos kampelius. Pamatai profesorių Kaune, ir vėl padvelkia Gudų girios platybė. Taip ir liks mums visam laikui, kaip du senu pagiryje — kaip Grainio Liepa su Lapinu, Baubliai su Poška, — taip Gudų giria su profesoriumi. Tur būt, niekas taip nemyli šios girios, kaip Tadas Ivanauskas, niekas taip nelaukiamas joje, kaip jis.

Girioje dabar nepaprasta. Telkšo klanai, visa žaliuoja žydi, ant kupsto susirangė pasišildyti žalčiai. Tie garsai ir jų aidai, tie gyvybės kvapai! Rodos, žemės kilnojasi nuo jų.

Profesorius T. Ivanauskas, man rodos, laimingas būna, vykdamas į kurtinio vestuvių šokį Čepkeliuose. Tada čia ne vieną naktį išbudi tuoktavietėje, kol sulaukia paukščio puotos pirmosios giesmės.

Gudų giria mena ir kitus žmones. Po drevėtas paunksmes, bitynus, pakluones su molbertu nemaža prisivaikščiojo Antanas Žmuidzinavičius. Gal kada giria labai pasikeis. Tada dailininko paveikslai, tapyti čia, virs vaizdais-legendomis. Į juos žiūrėdami, gėrėsis žmonės Lietuvos "gamtos klasika."

Gudų girioje įkvėpimo sėmėsi didieji dzūkai — Mikalojus Konstantinas Čiurlionis ir Vincas Krėvė. Jų kūryboje girios dvasia, ošimas ir spalva gyvens amžinai.

Gyvuos ir Gudų giria, kol ją mylės dzūkas — savo girios šeimininkas. Dzūkas—girios žmogus, būdinga jo "girinė siela." Kartais pasirodo, kad tas dzūkas turi kažkokią savo bylą su giria. Pamenu, vasarą, pirmą kartą čia apsilankęs, netikėjau, jog žalčiai čia gyvena ir saugiai jaučiasi net kieme.

—Nėra mados žalčio bijoti, negeras tik žmogus gali vyti žaltį iš kiemo. Tokių ir nesigirdėjo, — aiškino moterėlės.

Vaikai, pamatę mano susidomėjimą, jau ir beatnešą rankose sugautus žalčius. Žiūrėdamas į mažuosius dzūkų girios "žynius" su tais žalčiais rankose, pergyveni kažkokį nepatirtą jausmą.

Gudų giria priklauso prie rečiausių krašto gamtos paminklų. Mes, gamtininkai, manome, kad netolimoje ateityje ji turės taptį rezervatu. Tur būt, bus saugoma unikali Čepkelių pelkė, labai retas gyvūnijos ir augalijos derinys, kaimai ir visa girinė kultūra. Be turtingų pelkių, senų medžių, vėjų supustytų kopų, mes turime ir "akluosius" girios ežerėlius. Jų ir vardai įdomūs: Velneženeris, Aklikas, Ešerinis, Kojūtis. Jie nesusisiekia, nuo seniausių laikų gyvena uždarą gyvenimą, tarsi mažulės atskiros biologinės planetos. Kiti, žiūrėk, net išsigimė: gyvena, pavyzdžiui, kuriame nors tik ešeriai, įgavę savotišką spalvą, virtę kanibalais — ryja vienas kitą.

Ne viską žinome apie Gudų giria. Kai ką įdomaus pasakytų mums ir girios upės. Visų pirma, Ūla, Skroblas ir mažučiai jų intakai, visų jų tėvas "sravus Merkys." Praplaukęs vėsiąja Ūla nuo Kriokšlio iki Zervynų ir Merkio, įsitikini, jog girios upės Ulos mokslinės ir estetinės vertės negali pralenkti joks Lietuvos upelis.

Nuostabiausias girios stebuklas — medis. Medžiams nuo amžių lenkėsi dzūkas. Ir dažnai kyla nenumaldomas noras, klaidžiojant tarp tų milžinių, įsiklausyti, suprasti jų tarpusavio bylą. Ir, kvapą sulaikęs, lauki, ilgai lauki... Jauti šneką, bet suprasti negali... O kada, pasilipęs iš aukščiau, žvelgi į Dainavos girių viršūnių viršūnes, ir tavo akys pasiklysta jūruojančioje platybėje, pasaulis, rodos varpu gaudžia Gyvenimo, Pavasario himną.

Doc. Česlovas Kudaba

Kaip skraido karkvabaliai

..Aerodinamikos mokslo specialistai .tyrinėja karkvabalius. Remiantis nūdienės aerodinamikos dėsniais, galima tarti: šis vabzdys negalėtų skristi. Tam, kad skristų, jis turi turėti keliamosios jėgos koeficientą nuo 2 iki 3. Tačiau karkvabalio tas koeficientas yra mažesnis už vienetą. Jei pavyks ištirti vabzdžio skridimo aerodinamiką, tai atsiskleis nūdienės skridimo teorijos netobulumas arba bus nustatyta, kad vabzdys kažkokiu nežinomu būdu išvysto didelę keliamąją jėgą.

Traktorininkas Bogumilas Kostoricas iš pietų Bohemijos padirbo smuiką iš 9,000 degtukų.

NAUJA KNYGA APIE AMERIKOS LIETUVIUS PARAŠĖ ŽYMUS LIETUVOS RAŠYTOJAS

Juozas Baltušis

Knyga pavadinta:

"TĖVŲ IR BROLIŲ TAKAIS"

Savo gražia ir žodžiais turininga kalba nepaprastai įspudingai rašytojas apibūdina lietuvių gyvenimą Amerikoje.

Prieš dvejus metus rašytojas **Juozas Baltušis** lankėsi Amerikoje. Jis plačiai susipažino su lietuviais ir aplankė daugelio namus.

Taigi savo knygoje **"Tėvų ir Brolių Takais"** jis įdomiai ir labai gražiai aprašo apie jų gyvenimą ir pokalbiuose gautus iš jų įspūdžius.

Kietais apdarais ir yra išspausdinta daug įdomių paveikslų iš Amerikos miestų centrų ir mokslinių įstaigų.

Knyga iš 325 puslapių, kaina $2.00

KNYGA — "TĖVŲ IR BROLIŲ TAKAIS" gaunama

"LAISVĖS" KNYGYNE

102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. 11417

IVOR MONTAGU

Karus ruošia žmonės, o ne prigimtis

"Kaltos, mielasis Brutai, yra ne mūsų žvaigždės, o mes patys, kad esam pakalikai."

Šie išmintingi žodžiai, kuriuos Šekspyras įdėjo į lūpas vienam savo personažui, reiškia štai ką: jeigu mes įsipainiojome į kebekne, tai privalome ne gaišti, kaltindami išorines jėgas, o patys ryžtis iš jos išsikapstyti.

Likimą, Karmą, Kismetą, dieviškąją apvaizdą arba panašias idėjas — įvairiais laikais ir įvairiuose kraštuose — valdovai naudojo nuteikti savo pavaldiniams, kad tuščia skųstis, jei dalykai klostosi blogai, o valdiniai — kaip pagrindą galvoti, kad beviltiška ką nors dėl to daryti.

Paskutinis ir madingiausias šios rūšies narkotikas yra savotiška moderni, bet visai neoriginali gimtosios nuodėmės versija. Manoma, kad žmogaus elgesį apsprendžia jame slypinti gyvulio prigimtis.

Ir manoma, kad toji prigimtis yra agresyvi.

Iš šia karai ir napalmas, Hitleris ir Lindonas B. Džonsonas.

Ir bet kokia pastanga ką nors pakeisti yra pasmerkta sužlugti, nes ji susikirs su jo įgimta agresyvia gyvulio prigimtim.

Nėra reikalo aiškinti, kad tai — visiška nesąmonė.

Bet tai išsisukinėjimas, tanaująs pasyvumui, ši idėja apgauna kai kuriuos žmones, ir ją propaguoja tie, kurie, deja, patys nesusigaudo.

Reikia panagrinėti keletą priežasčių, kodėl tat yra nesąmonė.

Pirma, žmogus, be abejo, turi įgimtą gyvulio prigimtį. Žmogus yra be abejo, gyvulys, ar vienaip, ar kitaip jį apibrėšime. Gyvuliai turi įgimtas elgesio formas ar galimybes, kurios nulemia tą elgesį įvairiu mastu ir kurios evoliucijos bėgyje išsivystė lygiagrečiai su jų anatomija ir fiziologija.

KEISTAS GYVŪNAS

Bet žmogus yra taip pat ir itin keistos ir ypatingos rūšies gyvūnas. Ypatinga jo smegenų ir nervų sistemos prigimtis turi galimybę keisti ne tik savo aplinką, bet taip pat ir savo elgesį. Stebinančiu mastu, nepalyginamai didesniu už tą laipsnį, kurį kada nors pasiekė ar galėtų spėtinai pasiekti bet koks kitas gyvūnas.

Tai dar nereiškia, kad žmogaus būde nėra įgimtų elementų, kuriuos būtų sunku pakeisti arba kurių jis dar neprisiruošė keisti, gal būt, todėl, kad jų dar nepastebėjo.

Štai kodėl palyginamoji etnologija, kuri tyrinėja taip pat ir gyvūnų bei žmogaus elgesį santykyje su atskirais rūšių individais, gali tam tikrose srityse duoti naudingų jam pamokų, nes, kuo daugiau jis supranta savo elgesio prigimtį tuo geriau jis galės jį kontroliuoti.

Tikrų tikriausia yra tai, kad karas nebus viena iš šių sričių, nes nėra nieko, kas gyvūnuose nors kiek būtų panašu į tai, nei kokio nors įtikinamo įrodymo, jog primityvus žmogus galėjo turėti kokius panašius įpročius.

Karas ir panašūs dalykai priklauso išimtinai tai sferai, kurios atžvilgiu žmogus pats pakeitė savo elgesį — prie ekonomikos, sociologijos ir t. t.

Tarybinis rašytojas I. Erenburgas yra pasakęs: "Karą žmogus sugalvojo, ir jis gali nuo jo atsisakyti".

Dabar keletą žodžių apie agresiją.

"Agresija" gyvūnų elgesio kalboje nieko bendro neturi, išskyrus atsitiktinį žodžio panašumą, su "agresija" valstybės valdymo ir karo išvengimo kalboje.

Pirmiausia "agresija" gyvūnų elgesyje nieko bendro neturi net su tuo faktu, kad vienos rūšies gyvūnai užpuola, žudo ir ėda kitos rūšies gyvūnus. Tatai tėra tik maitinimasis.

AKIVAIZDI PRIEŽASTIS

Labai nedaug gyvūnų maitinasi savo pačių rūšies individais. Ir tai dėl akivaizdžios priežasties: jeigu jiems būtų išsivystęs įprotis tatai daryti — tai paprasčiausiai jų rūšis nebūtų išlikusi.

Tėra tik nedaug rūšių, kurios taip gausiai dauginasi, kad, jeigu jos šiuo būdu nekontroliuotų savo skaičiaus, tai sunaudotų visus turimus maisto išteklius ir visai išmirtų.

"Agresija", kaip terminas, liečia labai daug gyvūnų elgesio formų — kirtimą, dantų iššiepimą, stumimą, kandimą, šėrimą, bet niekados, arba beveik niekados, susikirtimą iki mirties.

Toji "agresija" kartais esti ir grynai simboliška — įskaitant ir giedojimą ar ryškių spalvų demonstravimą vienas kitam.

Visų šių elgesio formų tikslas beveik neabejotinai yra skleisti ir tvarkyti gyvūnų rūšis, ypač tas, kurios gyvena bendruomenėmis, kad jos galėtų geriau maitintis ir tarpti.

ELGESIO VAIDMUO

Siekdami išvengti elgesio, kuris veda į grumtynes bei sužalojimą, galintį sudaryti pavojų rūšiai išlikti, visi tokie gyvūnai, kurie turi pavojingų ginklų (tai yra, nagus, dantis, snapus, iltis) ir gyvena gaujomis ar bendruomenėmis, turi įgimtas vengimo formas (bėgimą ar "susitaikinimą"), apribojančias vidinę tarpusavę rūšies agresiją.

Primatai (gyvūnai artimiausi žmogui ir tame tarpe pats, tai yra beždžionės, pusbeždžionės, lemūrai) gana būdingai sudaro visuomenines grupes ir visi rodo gana stiprų pasipriešinimą šitokiai vidinei tarpusavio agresijai.

Jeigu šitoks įgimtas pasipriešinimas nebūtų sudaręs sąlygų atsirasti bendruomenėms ir išsivystyti bendradarbiavimui žmogus, gal būt, aplamai nebūtų pasirodęs gamtoje.

Yra šiokių tokių duomenų, kad žmogus kartais valgė (ar tebevalgo) žmogų. Bet beveik visi šitokie duomenys rodo, kad veikiausiai toks elgesys nėra primityvus, o išsivystė iš apeigų ir nieko bendro neturi su maistu—tai susiję su prierais ar religine idėja, kad valgantysis įgauna dvasines suvalgytojo ypatybes.

(Simbolinė šito liekana teberandama krikščionių apeigose.)

BENDRUOMENĖS ANKŠTUMAS

Gyvulių elgesio tyrinėjimai rodo, jog, kada erdvinis bendruomenės išsidėstymas sutrinka, kada jai pasidaro pernelyg ankšta, pasireiškia visokiausios neįprastos ir nenormalios aplinkybės, kaip spiečių leidimas, arba, jeigu nariai negali išsisklaidyti, — suirzimas, kivirčijimasis, vidinės tarpusavės rūšies individų grumtynės.

Tatai gali ir mums turėti tam tikrų pamokų ryšium su asmeniniu elgesiu ir ankštumu.

Bet tat nė mažiausiu laipsniu nepanašu į insitucines bei visuomenines elgesio formas, kaip karas ir žmogiškoji valstybės "agresija."

Tai prakeikimas, kurį žmogus pats sau susikūrė.

Mes galime kuo puikiausiai atsekti to prakeikimo išsivystymą istorijoje. Ir žmogus gali susikurti priemones, kad pats tat sustabdytų.

Ir jis privalo tai padaryti tam, kad išliktų nesusinaikinęs.

J. Subatavičius

Išvertė iš "Morning Star" 1968 m. gegužės 24 d. numerio

New Haven, Conn.

Mirė Ieva Rudmin

Sekmadienio rytą drg. J. Kunca paskambino "Laisvės" raštinei, kad liepos 11 mirė, o 13 d. palaidota pažangietė Ieva Rudmin.

Drg J. Kunca žadėjo apie ją parašyti.

"Laisvės" naudai pikniko birželio 30 d. atskaita

Moterų stalui valgių aukojo:

Vosilienė ir Ausiejienė, Worcester, 2 pyragus.

Zarubai, Norwood, 2 kugelius.

Rožė Wallen, Montello, kugelį.

Bronė Keršienė, Cambridge, 3 sv. hamę, mustardos ir "Flower Bird" klėtką.

Šukienė ir Čiuberkienė, šnapso ir 3 sv. hamę.

Žukauskienė ir Plutienė, sūrį ir šnapso.

B. Čiuberkienė, "black raisin" duoną.

Norwoodo "Laisvės" Rėmėja, 2 tuz. "cheese buns."

Sadauskienė, Norwood, sūrį ir 1 tuz. kiaušinių.

N. Grybienė, Norwood, vištienos saladą, duoną ir salotą.

A. Vaitkevičienė, Norfolk, 2 tuzinus kiaušinių ir kvortą medaus.

Mrs. Julia Zulis, Hyde Park, 2 sv. hamę.

Magdalena Alexandra, 3 didelius sūrius.

Pauline Kolaska, bananų duoną.

Amelia Vasilauskas, Norwood, tuziną kiaušinių.

A. Račkauskienė, Haverhill, sūrį ir "filled cookie Jar."

Mary Kazlauskienė, Haverhill, 4 didelius pyragus.

Afemia Kodienė, Lawrence, "2 aprons, cap, hankies."

Worcester — cake & liquor.

M. Karpavičienė, Nashua, 2 pyragus ir 1 tuziną kiaušinių.

Lena Potsius, Montello, "Cake".

M. Gutauskienė, Montello, kugelį.

Josephine Skirmontas, Montello, Seagram.

(Surašė Mrs. Zaruba)

Dovanos virtuvei:

Konstancija Kalvelienė — 3 pyragus.

A. Latukienė—1 pyragą.

B. Lapinskienė—2 pyragus.

A. Vaitekūnienė — 2 pyragus.

A. Markevičienė—1 pyragą.

K. Čereškienė — 1 pyragą.

A. Chestnut—2½ sv. hamę.

Elz. Stepanauskienė — kugelį.

Lena Smith—kugelį.

P. Orentienė—1 tuz. kiaušinių ir cake.

Frank Čereška—$2.

Leidiniai:

Plutienė ir Žukauskienė — sūris ir šnapsas	$24.75
Čiuberkienė ir Freimontienė —šnapsas ir 3 sv. hamė	23.80
J. Skirmont ir Marion Gutauskienė — Seagrams	25.00
Fremontienė--Bird Cage	7.30
Lucy Ausiejus ir Anna Gudonis, nuo Worcesterio LLD 11-tos kuopos— šnapsas ir cake	25.00
M. Kazlauskienė ir Bilevičienė — Cookie Jar, handkerchiefs, aprons and cheese	27.50
Viso	$133.35

(Surašė Mrs.Zaruba)

Piniginės dovanos:

Martha Skerstonienė Randolph	$5.00
Monica Trakimavičienė Norwood	5.00
Eva Lekas Wollaston	2.00
Helen Tamošauskienė Hingham	2.00
Ona Buividienė Newton	10.00
Agnes Petrukaitienė New London, Conn.	10.00
Eva Kralikauskienė Lawrence	1.00
Moterų Klubas Cambridge	10.00
Veronika Kvietkauskienė Cambridge	2.00
Bronė Kershis Cambridge	5.00
M. Grigaliūnienė Watertown	2.00
P. T. Niukas North Andover	5.00
Marcelė Krasauskienė Norwood	5.00
Stella Budrevičienė Norwood	2.00
Mike Uždavinis Norwood	2.00
Moterų Saryšis	4.50
Caroline Barcius Canton	5.00
Mrs. Ada F. White Montello	5.00
Viso	$82.50

Piknikas įvyko Ramova Parke, Montello. Surengė LLD 6 kp., su pagalba LLD 7 Apskrities.

—Geo. Shimaitis

Detroit, Mich.

Gražus išvažiavimas

Birželio 30 dieną LLD 52 kuopa su visomis pažangiomis draugijomis surengė gražų spaudos pikniką. Oras pasitaikė malonus — visą dieną saulė švietė ir kaitino. Šokėjams buvo per šilta, bet vistiek išėjo gerai. Muzikantų buvo užtektinai. Visiems muzikantams priklauso gera padėka.

Taipgi Kanados draugai linksminosi gražiai. Kanadiečiams už atvykimą pas mus labai ačiū.

Teko girdėti, kad svečiai, vietiniai ir iš toliau atvažiavę, buvo patenkinti.

Rengimo komisija taipgi patenkinta, kad viskas išėjo gerai, darbas atnešė gražios spaudai paramos. Būtinai reikia pagerbti išvažiavimo darbininkus ir gaspadines už rūpestingą darbą. Prie baro mūsų geras draugas sunkiai dirbo. Valgių pritrūkom. Nemanėme, kad tiek daug žmonių privažiuos. Atsiprašom visus atsilankiusius. Atsilyginsime kitame piknike.

Piknikas kitais požiūriais buvo geras už tai, kad daug žmonių buvo ir visi gražiai linksminosi iki vėlumos.

Programos neturėjome, bet po gražiai nuaugusiais medžiais svečiai susėdę kalbėjosi. Daug garbės žodžių mūsų draugams Terzams už suteikimą vietos.

Finansiškai išėjo neblogai. Komisija pavedė man sutvarkyti. Viską apmokėjus, pelno liko .. $208.00

Auka Z. Dantienės 5.00

Viso	$213.00
Padalyta:	
"Vilniai"	$105.00
"Laisvei"	80.00
"Liaudies Balsui"	28.00

F. Nakas

Philadelphia, Pa.

Banketas puikiai pavyko

Liepos 7 d. ūkininkų Ramanauskų suruoštas didysis pokylis Sellersvillėj puikiai pavyko. Nors mes spaudoje dažnai aimanuojame, kad mūsų senosios išeivijos gretos sparčiai retėja, ir tai tiesa, bet kai pažvelgiau į susitelkusią daugiau kaip dviejų šimtų svečių grupę, nustebau! Ir iš kur gi čia jų tiek daug prigužėjo. Supratau, kad svečiai atvyko iš keliolikos lietuviškų kolonijų. Vien iš Niūjorko 4 automašinos. Tas parodo, kaip mūsų pažangioji liaudis ryžtingai rūpinasi savo spaudos ir bendrai pažangaus judėjimo palaikymu.

Baigiant pietauti, tarp stalų atsistojo banketo ruošėja Bronė Ramanauskienė ir plačiai nušvietė šios pramogos tikslą; baigdama savo kalbą, ji pakvietė "Laisvės" redaktorių drg. A. Bimbą. Jis gražiai pakalbėjo apie mūsų draugijinį gyvenimą, saudos reikalus ir bėgančius pasaulinius nuotykius.

Pasibaigus kalboms, Niūjorko Aido Choro dalinys, pritariant visai publikai, sudainavo "Ilgiausių metų Bronei ir Antanui Ramanauskams, o publika palydėjo gausiais aplodismentais.

"Laisvės" administratorė Lilija Kavaliauskaitė darbavosi rinkdama aukas ir prenumeratų atnaujinimus. Atrodo, kad ir jinai neišvyko iš parengimo su tuščiu krepšiu.

Apie penktą valandą svečiai ir vėl buvo vaišinami, šį kartą skaniu pienu, sūriais ir kitokiais patiekalais.

Po malonių draugiškų pokalbių ir dainų svečiai pradėjo skirstytis, ypatingai iš toliau atvažiavusieji.

Svečiai patenkinti ir dėkingi ūkininkams Ramanauskams už puikias vaišes. Jie pageidauja, kad vasaros pabaigoj Ramanauskų ūkyje būtų suruoštas kitas pokylis.

Leonora

Nepaisoma darbo saugumo

Tokijas, (Tass-Elta). — Praėjusiais metais įvairiose Japonijos pramonės šakose žuvo 6 tūkstančiai žmonių.

Japonijos profsąjungos pareiškia, jog viena iš pagrindinių tokio didelio darbininkų skaičiaus žuvimo ir suluošinimo priežasčių yra ta, kad intensyvinamas darbas, didinamas išnaudojimas ir kad įmonininkai ignoruoja būtinas darbo apsaugos ir saugumo techinikos taisykles.

Įsakė daktarams mokytis

Portland. — Oregano valstijos Medicininė Sąjunga įsakė visiems daktarams mokytis naujų suradimų medicinoje. Tie, kurie nesimokys, gali būt nubausti išmetimu iš sąjungos.

Sąjungai priklauso 2,300 daktarų; tik apie 200 nepriklauso.

Pakistano sostinė Karačis

Help Wanted Male

VAN OPERATORS. Hshld. goods for long distance moving co. Exp. qualified drivers will be assisted in purchase of tractor. Call Jim Huffman. 703-751-5300. (44-53)

AIR CONDITIONING qualified servicemen installers, helpers. Top pay, year round work. OIL BURNER SERVICE MEN HELPERS. Chance to learn air conditioning. Call GL 7-2900. (49-53)

SERVICE ADVISERS (4)
Men interested in good positions with large GM dealership. We offer pleasant working cond., good base pay plus draw. Here's a job that offers an exce. opportunity to get ahead with good benefits. Some mechanical exp. desired. Contact Mr. Wilkie, Sunny Stein Chevrolet. 6501 Market St., Upper Darby, Pa. FI 2-8000. JA 8-6960. (51-57)

ROLL TURNER
Must be familiar with Bar Mill producing Angles, Rounds and Re-Bars
Reply to
MILTON MANUFACTURING COMPANY
P. O. Box 429
Milton, Pa. 17847
State Experience, Etc.
An Equal Opportunity Employer. (51-62)

SECURITY GUARDS
Full Time & Part Time
All shifts available at many locations thruout the city. Excellent company benefits and uniforms furnished. Apply in person to: 2011 Walnut St. (51-53)

FOREMAN—DOCK. Must be exp'd in handling inbound LTL operation with knowledge of Phila area. We want a man who knows how to supervise, be cost conscious & follow company procedures. Salary open depending on experience and ability. An equal opportunity employer. SPECTOR FREIGHT SYSTEM, 4141 Richmond St., JE 3-9937. (53-55)

AUTO BODY MEN. Auto body assemblers (2) for wreck work. Auto Mechanics. Top pay, fine working conditions. Salaries unlimited. Apply:
HANNIN'S
4455 Paul St. JE 3-8200. (53-55)

Help Wanted Female

OPERATORS WANTED
For skirts and dresses.
All sections open. Union shop.
PARK LANE FASHIONS
417 Wood St., nr. Boulevard.
Phone: 609-692-7286.
We are an equal opportunity employer. (50-56)

RELIGION

Iškilmingos Pamaldos
(Novena)
Pagerbimui Šv. Onos
Šv. Onos Bažnyčioje
Memphis St. ir E. Lehigh Ave.
PHILADELPHIA, PA.
Prasidės liepos 17 ir užsibaigs liepos 25-tą.
Pamokslus kalbės
Kun. Thomas A. Ganley, C. M.
Palaiminimai su Šv. Onos relikvija per ištisas dienas.
(51-53)
Apm. skelb.

Suėmė lėktuvų kuro vagis

Bangkok, Tailandas. — Suimti 10 sunkvežimių vairuotojų, kurie pavogė Jungtinių Valstijų lėktuvų kuro už $71,200.

Įstatymas prieš rasizmą

Chicago. — Miesto taryba priėmė įstatymą, draudžiantį rasinę diskriminaciją butų nuomavime.

ŽMONĖS, ĮVYKIAI, FAKTAI

Vardai, kuriuos gerai žino visas pasaulis

Tarp daugelio garbingų sukakčių, šiemet birželio viduryje minimų, muzikos mėgėjams, be abejo, įsimintinos dvi: birželio 15-tą dieną sukanka 125-eri metai nuo norvegų muzikos pradininko Edvardo Grygo gimimo, o vos keletai denų praėjus — 17-ąją dieną,— visas pasaulis pažymi prancūzų kompozitoriaus Šarlio Guno 150-ąsias gimimo metines.

Šarlio Guno (1818-1893) muzika Lietuvoje seniai ne tik žinoma, bet ir populiari. Jau praėjusiame šimtmetyje Vilniuje ir Kaune muzikos mėgėjai galėjo susipažinti su jo operomis, kurias parodydavo vadinamosios klajojančiosios operinės trupės. Šių trupių gastrolių repertuaro pagrindiniu spektakliu. paprastai, būdavo Š. Guno opera "Faustas." Šiandien. turbūt, nelengva surasti Lietuvoje žmogu. kurs nebūtų ne tik girdėjęs, bet ir pats nesugebėtų nors pašvilpauti žinomiausiu "Fausto" melodiju: kareivių maršo, valso, Valentino maldos, Margaritos valso, Fausto Kavatinos "Tave, tylus brangus kampeli" ar paprastos Zybelio dainelės "Pasakykite jai, mieli žiedai..."

Visa tai tapo tartum mūsiškos liaudies melodijos. Ir neatsitiktinai. Jeigu peržvelgtume, pavyzdžiui. Vilniaus Valstybinio Akademinio operos ir baleto teatro analus, pamatytume, kad būtent. "Faustas" yra pati populiariausia opera. viena pirmuju (1922 m.) pastatyta ir daugiausia spektaklių sulaukusi.

Vargu ar surastume teatre dainininka solista, kuriam neteko "Fauste" dainuoti. Pradedant K. Petrausku, kone per 50 metu beveik visi solistai perėjo būtent šia mokyklą. O šiomis jubiliejinėmis dienomis jau nebe pirmą kartą ir patys jaunieji — konservatorijos studentai atsiskaito prieš visuomene irgi su Š. Guno operos "Faustas" spektakliu.

"Fausto" spektaklyje mūsų teatre 1934 m. dainavo ir F. Šaliapinas.

K. Petrauskas, 1911 m. debiutavęs Š. Guno operoje "Romeo ir Džiuljeta" Romeo partijoje, buvo vienas geriausiu šio vaidmens atlikėju. Ši opera Lietuvoje irgi buvo pastatyta 1925 m. ir iki šiol išsilaikė repertuare.

Edvardas Grygas (1843-1907) — taipgi lyrikas. Jei Š. Guno buvo vienas iš žymiausių prancūzu lyrinės operos atstovų, tai skandinava E. Grygą visas pasaulis šiandien vertina kaino pirmąjį savo tautos nacionalinės muzikos kūrėją.

Buvo laikai, kai operoje būdavo pripažistami tiktai italai, simfonijoje—tik vokiečiai ir austrai. Po to šion bendrijon priėmė ir prancūzus, kiek vėliau rusus.

O kur mažosios tautos? Juk jos, kaip ir mes, lietuviai, turi daug savito, įdomaus ir gal net nepakartojamo folklore.

E. Grygas sakė, kad "tokie menininkai, kaip Bachas ir Bethovenas savo dvasios aukštybėse sukūrė šventyklas. Aš gi norėjau statyti gyvenvietes žmonėms, kad jie jaustųsi esą namie ir laimingi. Kitais žodžiais tariant: aš užfiksavau **savosios tautos liaudies muziką..**"

Ir štai tuo metu, kai gimė mūsų genialusis M. K. Čiurlionis (vėliau mokęsis toje pačioje Leipcigo konservatorijoje, kurią savo metu baigė norvegų klasikas) E. Grygas sukūrė savo muziką H. Ibseno dramai "Peras Giuntas," kuri tapo etalonu visoms kitoms, tuo metu savo muzikinės kultūros neturėjusioms tautoms.

E. Grygo muzika Lietuvoje irgi be galo populiari. (Argi gali būti liaudiška muzika nemėgiama?) Tegu tai iš esmės tik miniatiūros, ir mažame rasos lašelyje gali atsispindėti ne tik skaisti saulė, bet ir visas mus supantis pasaulis.

Net šiandien mes savų kompozitorių kūryboje randame daug tos šilumos savajam folklorui, sėmimosi įkvėpimo kūrybai iš jo niekad neišsenkančių sulčių.

Alg. Kalinauskas

Didysis Lietuvos šilkaverpis

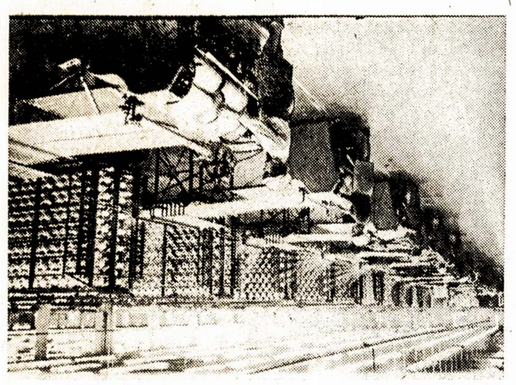

M. Ogajaus nuotraukoje: Kauno Spalio 50-mečio dirbtinio pluošto gamyklos verpimo skyriuje. Ši įmonė kol kas vienintelė Tarybų Šalyje gamina triacetatinį pluoštą.

Beveik 10 hektarų užima jo pastatai. Šimtai sudėtingų mašinų ir įrengimų. Pavyzdinga švara, griežtas oro drėgmės ir temperatūros režimas. O žmonių didžiuliuose Kauno Spalio 50-čio dirbtinio pluošto gamyklos cechuose neperdaugiausia. Juos pavaduoja automatika.

Iš valdymo pultų chemijos ir verpimo cechuose automatiškai sveriamos žaliavos, dažomas tirpalas, paleidžiamos atskiros linijos, grąžinamos atliekos. Šiuose cechuose ir pradeda stebuklus chemija, paversdama medienos produktą triacetilceliuliozę ir iš medvilnės atliekų pagamintą diacetilceliuliozę auksaverpiais šilkais.

Mūsų amžiaus verpimo ratelis — dviaukščio pastato dydžio įrenginys. Vamzdžiais į verpimo mašinas ateina jau paruoštas tirpalas. Aukšto slėgio veikiamas, jis trykšta pro mikroninio dydžio filjerų skylutes. Į voratinklį panašūs dirbtinio šilko siūleliai šachta driekiasi žemyn, kur jų laukia įgudusios užmetėjų rankos. Po 50 kilometrų šilkinių siūlų per minutę privynioja vienos tokios mašinos verpstės.

Šilkinių verpalų pakuotės elektrotraukiniais ir konvejeriais keliauja į tekstilės cechus, kur jos galutinai paruošiamos audimo ir trikotažo fabrikams.

Tekstilės cechų viduryje šiemet atsirado naujakurys — putlių siūlų linija. Triacetaliniai verpalai, kuriuos suko ir vyniojo dešimtys rankų, specialiose mašinose putlinami, apsukami kaprono siūlu. Iš putlių siūlų numegsti moteriški ir vaikiški megstiniai, suknelės ir kostiumėliai beveik nesiskiria nuo vilnonių. Jie dar spalvingesni ir pigesni. Putlių siūlų Kaune pagaminama tiek, kad kasmet bus galima numegsti apie 5 milijonus vienetų viršutinio trikotažo.

Didžiojo šilkaverpio statyboje dalyvavo visa šalis. Naujų specialybių kauniečiai mokėsi Kirovokano, Daugpilio ir kitų miestų įmonėse. Tėvyniniais įrengimais diacetato gamybinę liniją aprūpino Maskvos, Kijevo, Pskovo mašinų gamintojai. Dirbtinio pluošto gamybai reikalingas žaliavas teikia Jerevano ir Rošalio gamyklos.

Nelieka skolingi ir kauniečiai. Gamykla jau dirba pilnu pajėgumu. Lietuviškas dirbtinis pluoštas keliauja daugiau kaip į šimtą šalies miestu, jis eksportuojamas į penkias užsienio šalis.

Nemaža "didžiojo šilkaverpio" produkcijos sunaudoja ir mūsų respublikos audimo fabrikai. Lietuviškas triacetatinis šilkas užkariavo pirkėja. Šiemet jis susilaukė aukščiausio įvertinimo visasąjunginėje šilkiniu audinių apžiūroje. Pasaulinių pavyzdžių lygį pasiekė daugelis 1969 metų sezonui "Kauno audinių" fabriko specialistų paruoštų ryškiaspalvių geometrinėmis figuromis ir tautiniais ornamentais margintų medžiagų vasarinėms suknelėms, puošnūs audiniai išeiginėms suknelėms su žvilgančiu metaliniu siūlu, kaip "Mozaika", "Žilvinas", "Pasaka" ir kiti. Daug gražių triacetatinių audinių sukurta P. Ziberto šilko kombinate.

Modernūs cechai, dešimtys tūkstančių verpsčių, visomis spektro spalvomis žėrintys lietuviški šilkai. Toks mūsų atmintyje išliko didysis respublikos šilkaverpis.

H. Labanauskas

KALBOS KAMPELIS

Kaip turėtume kalbėti susirinkimuose

Susirinkimų, posėdžių, pasitarimų kalboje yra tam tikrų nusistovėjusių pasakymų, be kurių paprastai negalime išsiversti. Tačiau dalis jų sudaryti netaisyklingai ir neatitinka lietuvių kalbos dėsnių. Kai kurie pasakymai, nors ir taisyklingi, bet labai šabloniški, negyvi. Paminėsime dažniausiai pasitaikančius susirinkimų kalbos trūkumus ir pamėginsime juos pataisyti. Siūlomi taisyklingi pasakymai—pabraukti.

Susirinkimą skaitau (ar laikau) atidarytą (atidarytu). — Susirinkimą **skelbiu pradėtą.** Galima sakyti ir: **susirinkimą pradėsime, pradedame, leiskite susirinkimą pradėti.** Žodis "atidaryti" geriau tinka tais atvejais, kai kalbame kartu ir apie patalpos atidarymą, pvz., **atidaryti parodą.**

Su pateisinama priežastimi į susirinkimą neatvyko... —**Dėl pateisinamos priežasties** į susirinkima neatvyko..

Garbės prezidiumą siūlome sekančios sudėties (sekančiai). — **Į garbės prezidiumą siūlome (šiuos draugus).**

Susirinkimo dienotvarkė numatoma sekanti, sekančiai. — Susirinkimo **darbo tvarka (darbų tvarka, darbotvarkė) numatoma tokia: siūlome tokią susirinkimo darbotvarkę.**

Pas ką yra klausimų pranešėjui? — **Kas norėtų paklausti** pranešėją? **Kas turi klausimų** pranešėjui? **Kokių būtų klausimų** pranešėjui?

Kas dar nori išstoti- — **Kas dar norėtų (pa)kalbėti, tarti žodį?**

Savo išstojime pasakė... — Savo **kalboje, žodyje pasakė...: kalbėdamas pasakė.**

Stengsiuosi būti trumpas, susitrumpinti. — **Stengsiuosi kalbėti trumpai, kuo trumpiau.**

Kokių būtų papildymų, pataisų dėl nutarimo projekto? — Kokių **būtų papildymų, pataisų nutarimo projektui? Gal kas norėtų papildyti, pataisyti nutarimo projektą?**

Siūlome nutarimo projekta priimti už pagrindą, — Siūlome **priimti projektą kaip nutarimo pagrindą, nutarimo pagrindu.**

Statau balsavimui.—**Prašom balsuoti; balsuosime.**

Dienotvarkei išsekus, susirinkimą baigsime. Dienotvarkė išsemta, ir susirinkima baigsime. — **Dienotvarkėje daugiau klausimų nėra,** ir susirinkimą baigsime.

N. Sližienė
Filologijos mokslų kand.

Marių nuoplovos kaip maistas

Mes, Floridos gyventojai, kiekvieną metą matom kaip milijonai žuvelių išmetamos iš marių gilumos negyvos, tam kaltė metama kokiam tai raudonam išplitimui ant marių vandens paviršiaus, būk žuvelės, nežinodamos pavojaus, gauna į savo pažandžius taip vadinamą "RED ALGAE" ir nuo to uždūsta. Yra ne tik "red algae", yra žalia tamsi "algae", jos visos yra vienaip ar kitaip pavojingos.

Jau daug girdėjom apie mokslininkų ir gamtininkų aiškinimus, kad marių dugne yra labai daug maisto, kuris tinka žmogui, ir anksčiau ar vėliau, žmogus nersis į marių gelmes iškelti tą maistą. Bet kad yra maisto ant marių paviršiaus, arba ant paviršiaus paprasto vandens, ką mes vadintumėm NUOPLOVOMIS (išplukusi nešvara), nieks netikėjo.

Dr. Harold Humm sako: "Tyrinėjant pasirodo, kad ant vandens iškilusios nuoplovos turi didelę vertę, jas reikia nugriebti ir naudoti žmoniu, gyvuliu ir paukščiu maistui. Japonija jau tą seniai praktikuoja, naudoja šį gamtos teikiamą turtą. Tas yra bandoma ir kitur, yra bandoma ir JAV. Nuoplovose naudos paprasta akimi negalima įžiūrėti, o jis net ir ne pakenčiamai atstumiamas, bet jose yra galimų vystymosi vertybių: vitaminų, mineralu ir visko kito, ką yra galima perdirbti į kitus vertingus gaminius, juos sujungiant."

Dr. Harold Humm mano, kad Tampa Bay, o ypatingai prie Piney Point, Marins Science Institutas privalėtų susirūpinti ir aukleti "ALGAE".

"Raudonoji Algae" jau yra sėkmingai naudojama gaminant chokoladą, šaltakošę, syrupą, skustis barzdai tepalus, dantims plauti, tortui kepti skiedinius, įvairias piliules, kurios naudojamos ligoniams, dažus pastatams ir t.t.

Taigi jau ne mažmožis, jei tiek daug naudingų dalių jose surandama.

Florida iki šiol buvo žinoma kaip citrinių sodų, kiek vėliau kaip pensininkų valstija, bet paskutiniais keliais metais čia pradėjo kurtis įvairios įmonės, o šis "ALGAE" išradimas žada jai, su jos 4.308 mylių vandens pakraščiu, didelę ateitį.

Matomai, mes floridiečiai valgysim ir gersim daug vandens nuoplovų bei jomis dažysime mūsų pastatus.

Dzūkelis

Žurnalistų protestas Franko diktatūrai

Madridas. — 168 žurnalistai pasirašė protesto laišką informacijų ir turizmo ministrui Manuel F. Iribarne. Laiške jie nurodo, kad valdžios cenzūra yra nepakenčiama, trukdo spaudai informuoti skaitytojus

Laiške primenama, kad kai kurie žurnalistai buvo nubausti kalėjimu ir keturių laikraščių leidėjai turėjo pasimokėti po $6,000 baudos.

Dacca, Pakistanas.—Tvanai paliko 15,000 žmonių be pastogės, 30 žmonių nuskandino.

3 nušovė, 1 sužeidė

New Yorko Bronxe iš vieno namo pasipylė kulkos. Ant vietos trys žmones buvo užmušti ir vienas sužeistas. Šavikas pasidavė policijai. Sako, kad jis gynėsi prieš užpuolikus.

Pusė amerikiečių už taiką bet kaina

Philadephia, Pa. — Kalbėdamas užsienio karų veteranų suvažiavimui, gen. R. J. Reeves pareiškė, kad pusė amerikiečių nori taikos Vietname bet kokia kaina.

Tačiau jis pareiškė, kad negali su norinčiais taikos sutikti. Jis nori tik pergalingos taikos..

Premjeras Kosyginas lankosi Švedijoje

Stockholmas. — Tarybų Sąjungos premjeras Kosyginas atvyko Švedijon kelių dienų vizitui, kaip atsilyginimą už Švedijos premjero T. Erlander vizitą Maskvoje.

Kosyginas plačiai pasižvalgė po miestą, lankėsi fabrikuose ir kultūrinėse įstaigose.

Korespondentams jis pasakė, kad Tarybų Sąjunga smerkia Izraelį už nepasitraukimą iš okupuotų arabų žemių.

Kriminalizmas pakilo net 25 procentais

New Yorkas. — Šiame mieste kriminalizmas pakilo daugiau kaip 25 procentais, palyginus su 1967 metų tuo pačiu periodu.

Policija raportuoja, kad kas 10 valandų ištinka viena žmogžudystė, du moterų išprievartavimai, 30 užpuolimų, 54 apiplėšimai, 82 automobilių pavogimai, 150 ivairių vagysčių ir t.t. Per 10 valandų padaroma žalos už $7,500.

Parengimų kalendorius

Rugpiūčio 11 d.

bus "Barbecue" Forest Parke.

Rugsėjo 28 d.

Laisviečių banketas "Laisvės" salėje. Pradžia 5 val. popiet.

Spalio 12 d

Piknikas pas Čiurlius, Pattenburg, N. J.

Lapkričio 10 d.

Metinis "Laisvės" koncertas New National Hall, Greenpoint-Brooklyn, N.Y.

Gruodžio 15 d.

LDS 13 kuopos metinis parengimas Laisvės salėje, Ozone Park, N. Y.

Protesto demonstracija prieš Franko režimą

New York. — Abraomo Linkolno Brigada ruošia demonstraciją prieš diktatorių Franko prie Ispanijos turistų raštinės, 589 Fifth Ave. (kampas 48 gatv.), ketvirtadienį, liepos 18..

Demonstracija bus pamarginta muzika ir drama. Rengėjai kviečia visus antifašistus joje dalyvauti.

Sterilizacija Indijoje

New Delhi. — Indijos valdžia raportuoja, kad 4,300,000 vyrų ir moterų buvo sterilizuoti, kad jie daugiau vaikų neturėtų.

Sterilizavimas taikomas daugiau didelėms ir vargingoms šeimoms, kurios be kitų paramos nebegali išsiversti.

KLESTI NEMUNO KRAŠTAS

Nauja knyga apie Lietuvą

Parašė "Laisvės" redaktorius

Antanas Bimba

1966 metais Antanas Bimba aplankė Tarybų Lietuvą. Jis ten išbuvo 5 mėnesius. Aplankė mokslines įstaigas, daugelį fabrikų ir stambių kolektyvių ūkių. Tą viską savo akimis matydamas, surinko daug svarbių faktų iš Tarybinės Lietuvos mokslo, pramonės, ekonominio ir kultūrinio gyvenimo socialistinėje tvarkoje ir parašė svarbią knygą 287 puslapių. Knyga yra iliustruota įspūdingomis fotonuotraukomis, daug mokslinių, istorinių ir valdžios įstaigų pastatų paveikslų; parkų, miškų rekreacijos vietovių paveikslų. Įsigijęs šią knygą turėsi visos Lietuvos vaizdą savo namuose.

Knygos turinys yra sekamas:

Pratarmė
1. Pramonė ir jos pasiekimai
2. Statybos laimėjimai
3. Susisiekimas ir jo priemonės
4. Žemės Ūkio kolektyvizacija, problemos laimėjimas
5. Švietimas
6. Aukštasis mokslas
7. Lietuvos Mokslų Akademija
8. Liaudies sveikata ir gerovė
9. Kai kuriuose kultūros baruose
10. Apie Lietuvos rašytojus
11. Apie Lietuvos moterį šiandien
12. Paminklų apsauga—Kraštotyra
13. Žvilgsnis į kai kuriuos miestus
14. Lietuvos visuomeninė ir valstybinė santvarka
15. Tarp lygių lygi ir laisva

Iš turinio matote, kaip svarbu yra perskaityti knygą ir žinoti visus tuos dalykus, kurie turinyje sužymėti.

Knygos kaina $2.50

Gaunama "Laisvės" knygyne
102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. 11417